1870. XV évfo

Megjelenik hetenkint háromszor n. kedden, csütörtökön és szombat

Előfizetési dij:

Egész évre	10 frt. o.
Félévre	5 „ 50 k
Évnegyedre	3 „ „
Egy hóra	1 „ „

Szerkesztői szállás: belső sz.nutcza 131. szám.

Kiadó hivatal: középutcza Stein J. könyvkereskedé

40-dik szám. Szombat, április 2.

OLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési dij: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdij.

Hirdetések felvétetnek: Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.) „ Haasenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11 szám.) Pesten: Zeisler M. (Király utcza 60 sz.)

Nyilttéri czikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Előfizetési fell a „K. KÖZLÖNY" 1870-ki XV-dik évfolyamára.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egész évre	10 frt.	o. ért.
Félévre	5 „	50 kr.
Évnegyedre	3 „	— „
Egy hóra	1 „	— „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutczai könyvkereskedésébe) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Pest, márcz. 29. 1870.

(B.) A mai ülésben a Hollán-féle ügy fejeztetett be, s miután az inditványozók t. i. Tisza Kálmán és Simonyi Ernő elmondták zárbeszédeiket s miután e közben egyszer gr. Andrássy miniszterelnök és végül Lónyay pénzügyminiszter szólottak, a ház Tisza inditványát felállás utján nagy szótöbbséggel elvetette.

A szélsőbal nem tartván elegendőnek, hogy Simonyi Ernő inditványa egyszerűleg mellőztessék, személyszerinti szavazást kért, minek hasonló eredménye lett, mint a felállásnak volt.

Tisza Kálmán zárbeszédében ovatos volt, a mennyiben csak azon fegyvereket vette kezébe, melyekkel kitünöleg tud bánni, t. i. a dialectika és sofizma fegyvereit; ellenben merőben érintetlenül hagyta a tárgy részletezését s ez által elérte azt, miszerint nem lehetett annyira felhasználni ellenében a maga által kovácsolt fegyvereket, mint Simonyi Ernő ellen, ki beleereszkedve a részletek feletti felelgetőzésbe, tegnap Hollán Ernő s ma a pénzügyminiszter által kimutattatott, mennyire járatlan uton tévedez és mily hiányos ösmeretei vannak a közlekedési ministerium ügykezeléséről.

Lónyai pénzügyminiszter, ki az első napi vitán nem volt jelen, egy igen sikerült sok humorral vegyitett beszédében, a szó teljes értelmében összezuzta Simonyi Ernőnek több szorgalommal mint szakösmerettel öszvetákolt beszédét.

Igen érdekes intermezzót képezett, midőn gr. Andrássy Gyula, Tisza Kálmánnak azon vádjára felelve, mintha a deákpárti lapok kiméletlenebb hangot használnának az ellenzék irányában mint megfordítva: egy passust idézett egy ellenzéki lapból, mely nem kevesebbel vádolja a miniszterium mot mint lopással. E lap ugyanis azt irta: hogy a miniszterelnök a fővárosi kölcsönről készitett tjavaslattal az ország vagyonát akarja meglopni, valamint a belügyminiszter az egyesülési jogról szólóval az ország becsületét lopta meg. (Sic!)

A miniszterelnök nem emlitette a lap nevét, de a lap szerkesztője Csernátony érintve érezvén magát, bár joga a tárgyhoz szólni nem lett volna, kivivta magának a szolhatást s egész határozottsággal állitotta, miszerint a miniszterelnök által mondott szavak nincsenek az idézett czikben.

Azonban szerencsétlenségére a szerkesztő urnak e közben a lap idézett száma kézrekerült, a miniszter szóról szóra felolvasta az általa idézett passusokat s az egész ház meggyőződött, hogy Csernátony ur lapja csaku yan használta ama pá ratlan kifejezéseket.

Igaz, hogy a baloldal e vitából sem jött ki sem erkölcsi sem más nemü diadallal, de sok drága idö lön ujból elvesztegetve.

Holnap a zárszámadások kerülnek napirendre s a mint hirlik az ellenzék ujból bizonyságát akarja adni annak, miszerint a ház határozatait nem hajlandó respectálni, mert oda törekszik, hogy bár a ház egy bizottmányt nevezett ki a zárszámadások átvizsgálására, most még is mondja ki, hogy azon bizottmány munkálatát nem veszi figyelembe s a zárszámadásokról nem tanácskozik, mig a felállitandó számszék át nem vizsgálja azokat.

Mennyiben igaz e hir, kezességet nem vállalok, de ha igy van, ez ismét oly tan, melyet az alkotmányos parliámentáris kormányforma élvezetében megöszült angol államférfiak aligha követni fognak, tartozzanak bár a miniszteriális párthoz vagy az ellenzékhez.

Pest, márcz. 29. 1870.

(r. l.) A legujabb bécsi tudósitások szerint Lónyay Menyhért még husvét előtt visszalép a magyar pénzügyminiszterségtől és átveszi a közös pénzügyminiszterséget.

Mondják, hogy ez utóbbira nézve még némi akadály feküdt utjában, a mely azonban utolsó Bécsben léte alkalmával végkép visszautasittatott.

Mások ellenben azt állitják, mikép Lónyay már régebben tisztában volt magával a közös pénzügyministerium vezetésének elvállalása iránt, melylyel egyenesen a király bizalma kinálta meg, de várnia kellett annak tettleges átvételével nemcsak azért, mig számadásai alul országgyülésileg fól kellett mentetnie, hanem azért is, mert az irányadó körök nézetei nem egyeztek meg arra nézve, ki legyen utódja.

Most már ennek nevét is határozottabban emlegetik mint eddig, és általánvéve Kerkápolyi Károlynak pénzügyminiszterré leendő kineveztetését várják.

Közöljük e versiókat, nem mintha minden betüjök hitelességeért kedvünk volna jótállást vállalni, hanem mert érdekeseknek tartjuk a különbféle phrasisok registrálását, még azon esetben is, ha talán soraink akkor látnának napvilágot, midőn a szállongó hirek egyenkint vagy egyetemlegesen teljesedésbe mennek.

Lónyay utolsó bécsi utjával — miként, ha jól emlékszem, jelzém már — szoros összeköttetésben állt a határörvidék hosszura nyult kérdésének végleges megoldása is.

Az eredményre nézve mi mind eddig nagyon kevés positivumot tudunk, de annál többet látszik tudni egy bécsi hétfői lap, a mely azt mondja, hogy rendén van minden.

Szerinte a megállapodás létrejött, és nem foglaltatik benne az államadósságokhoz való járulás kötelezettségének elvi elismerése, de a közös ügyek quotája épen annyival emeletik, a mennyire az államadósságokhoz leendő járulás összege rugna.

A magyar kormány — nevezett lap szerint — azon szándékától is eltért, hogy e szerződést 7 évre kösse, mint a mennyi ideig még érvényben van azon szerződés, a melyben Magyarországnak a közös budgethez, és az államadósságok kamatai hoz járulása megállapittatott, s garantiát vállalt az iránt: miszerint a járandó összeg azon arányban fog folyvást fizettetni, a melyben a határörvidék provincialisálása előre menend.

A szerződés, melynek főbb alapvonalait az idézett lap szerint imént előadtuk, legközelebb már a képviselőház elé kerülend.

A kormány ernyedetlenül müködik a lánczhid megváltása kérdésében, és némileg közeledett már ajánlatával a társulat követeléseihez, a mennyiben minden részvény beváltási ára fejében hatszáznyolczvan forintot igér. (Kibocsátási ára 500 forint volt, mai árfolyama a börzén 690 frt.)

A lánczhid megváltása életkérdés Buda-Pest ipar- és kereskedelmi forgalmának fejlesztésére nézve, melynek épen ugy áll utjában, mint hajdan a lapbélyeg gátlá a lapirodalom terjedését. Ezt, ugy látszik, jol tudja a részvény-társulat, azért csigázza magasra követeléseit; végre azonban mégis inkább elfogadandja a kormány ajánlatát, semhogy a kisajátitási törvény szigorának tegye ki magát, mert még ma is áll a közmondás: „jobb a sovány egyesség, mint a kövér per."

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara véleményezése,

a bankjegy ügyben kiküldött országgyülési bizottságtól fölvett kllencz kezdő pontra.

1. Mik voltak a közelebbi pénzválság okai? Azon pénzválságot, a mely e kérdésekre alkalmat adott, s a melyről pesti és bécsi tudósitásokból értesültünk, e kamara területe alig érezte. Itt a pénzválság csak azon pénzszükségben jelentkezett, a mely mindannyiszor előfordul, a mikor rosz a termés. Különben is a kamara kerület csekélyebb kereskedelmi fejlettségénél fogva a pesti és bécsi pénzpiaczokkal nincs még annyira összeszövődve, hogy az azokon felmerülö hullámzások nálunk nagyban érezhetők legyenek. A mi az ott tapasztalt pénzválság okait illeti, azok fejtegetésére e kamara nem érzi magát illetékesnek; az események szinhelyétől távol esvén, az ok és okozatok kellő ismeretével sem birhat.

2. Minő befolyással van az osztrák nemzeti bank Magyarország közgazdasági érdekeire? Volt-e, és ha igen, minő befolyással volt a közelelebbi pénzválságra? A magyar-osztrák birodalomban az osztrák nemzeti bank birván egyedül azon kiváltsággal, hogy bankjegyeket bocsásson ki s igy kezében levén az eszköz, a melylyel a valutát, a discontot s a hitelt szabályozza, minden más hitelintézet töle függ, természetes tehát, hogy mint egyedüli regulatora a pénzviszonyokuak a nemzetgazdasági viszonyokra általában jelentékeny befolyást gyakorol; a magyarországi érdekekre pedig specialiter e befolyás annyival lényegesebb, a bank igazgatósága hazánk különleges viszonyait nem ismerhetvén, legjobb akarattal sem képes az ország nemzetgazdasági érdekeit oly értelemben gyámolitani, mint azt egy hasonló hazai intézet tehetné.

Hogy mennyiben volt a bécsi nemzeti bank a közelebbi pénzválságra befolyással, azt a pesti kereskedelmi körök illetékesebben határozhatják meg, mint e kamara; részünkről nem hiszszük, hogy a válságot a bank idézte volna elő, de adataink szerint nagyban sulyosbitotta az által, hogy a discontot minden tekintet nélkül 1¼ %-kal felemelte s a legjobb letéteményekre is az előlegeket felmondta. Ily eljárással a legnyugodtabb körülmények közt is, ha válságot nem is, de pénzkalamitást ezután is előidézhet.

3. Elhatározható-e általában, mennyiben és minő eszközökkel hárithető el a pénzválság? A mint a legmüveltebb, a közgazdaság terén legfejlettebb államok példája tanusitja a pénzválságok a mai culturai élettel együtt járó krizisek, a melyek sokféle okból származhatnak s ez okok oly természetüek lehetnek, a melyek az állam hatáskörén kivül esnek. A mint tehát egy államnak sem áll hatalmában a politikai helyzet felett teljesen uralkodni, ugy a krizisek is általában el nem háritha tók, sőt annál inkább lehetségesek, minél fejlettebb az állam nemzetgazdasága, s minél meszszebb ágaznak kereskedelmi viszonyai. A válságot azonban nagy mértékben fogja enyhiteni és veszedelmes hatását csökkenteni, ha az állam közigazgatása, törvénykezése a községnek megfelelően van rendezve, ha az államkormány a közhitelnek öreként semmit sem mulaszt el, hogy határain belül rendezett s egészséges viszonyok közt fejlődjék a socialis élet, s főleg, ha sikerül az államnak jó példával menni elöl s az államháztartásban azon egyensulyt helyreállitni, a mely fájdalom Európa államai közt oly kevésnél található fel.

4. Mennyiben alapos azon nézet, hogy a jegybank vagy jegybankok állitása a pénzválság ellenszere? Mi ez állitást alaposnak nem ismerhetjük el, mert a mennyiben a pénzválság nem mindig a forgalmi eszköz: a pénz hiányából ered, hanem az egy vagy más okból, talán épen külemények folytán megingott hitel hiányán alapul, a jegybankok sem lehetnek ellenszere a válságoknak. Példa reá Amerika. Azt azonban nem tagadhatjuk, hogy a hazai viszonyokat teljesen ismerő kezektől vezetett jegybank, a mely a körülményeket méltányolni, a tulságos aggodalmat igaz mértékre szállitni, a pillanatnyi zavaron segitni kész és képes, a válság napjaiban igen-igen jó szolgálatot tehet s eszközölheti, hogy az tulságos dimensiokat ne öltsön.

5. Jegybank vagy jegybankok állitása Magyarországon lehetséges-e a pénzérték (valuta) helyreállitása nélkül? A valuta kérdése mindenesetre nagy nehézség, de nézetünk szerint nem akadály arra nézve, hogy Magyarországnak külön s önálló jegybankja lehessen. Az államélet dualistikus alakja s azon számtalan viszonynál fogva, a melylyel közgazdasági életünk Ausztriával összeköt, legfeljebb azon feltételt szabják a magyar jegybank elé, hogy készpénz fizetéseit mindaddig ez is függőben tartsa, a mig a bécsi nemzeti bank a valuta helyreállitásával a fizetést megkezdheti.

6. Kivánatos-e, és ha igen, lehetséges-e a pénzérték azonnali helyreállitása? Miután a valuta oly szomoruan abnornis állapotnak tekinthető, a melynek káros következményei a magyar-osztrák birodalom minden viszonyaira kihatnak, kétséget sem szenved, hogy megszünését óhajtanunk kell; azonban miként az üdült betegséget azonnal meggyőgyitni lehetlen, ugy a valutat azonnal helyreállitni a mily lehetlen, ép oly kevéssé kivánatos.

7. Mi módon, minő eszközökkel történhetik e visszaállitás? és

8. Ha azonnal nem eszközlhető a valuta visszaállitása, mi módon kellene azt előkészíteni? E két kérdésre nézetünk szerint együttesen felelhetni. A pénzérték visszaállitásán az utóbbi két évtized óta Ausztria státusférfiai több vagy kevesebb buzgalommal, de egyaránt munkátak, halomra megy azon röpiratok s müvek száma, a melyek e kérdés megoldásának voltak szánva. Minö eredménynyel? azt látjuk. Mi távol vagyunk azon hittől, hogy e köznyomoruság megszüntetésére valami csodaszert ajánlani képesek volnánk, s azt hiszszük, hogy miként a mélyen fekvö testi bajokat csodaszerekkel gyógyitni nem lehet, ugy e kérdésnél is leghelyesebben okoskodik az, a ki a baj okait fürkészve, mindenekelött az okokat kivánja megszüntetni, jól tudva azt, hogy egészséges, életerös államtestben az okok megszünésével az okozatok is önként elmulnak. Márp edig ha elemezzük a valuta-különbség okait, első sorban azt látjuk, hogy az állam adóssága a bank irányában s az államjegyek kényszer értéke okozza azt, hogy a bank az érczpénz fizetést még nem kezelheti. Mindenekelött tehát megszüntetendő volna az adósság, de hogy ez történhessék, ezt az államháztartás takarékosabb berendezésének kellene megelözni. Az állambevételek egyharmazát igénylő hadsereg leszállitása s a mennyiben ez a politikai helyzet miatt nem lehető, a hadseregnek productiv közmunkákra alkalmazása, népnevelés, a közmüveltség emelésére czélzó intézetek szaporitása, czélszerü egyesületi, kereskedelmi é ipartörvények, a közlekedési eszközök, mi ország- és rakútak tovább fejlesztése, a hit és bizalom támogatására olcsó, pontos é gyors közigazgatás és igazságszolgáltatás ezek volnának az állam részéről azon elöfeltételek, a melyek közt, s a melyek nyomában a valuta helyreállitása következhetnék, s a melyek egyszersmind lehetövé tennék, hogy a 9. kérdö pont t. i. általában minö intézkedések szükségesek arra, hogy hazánkban a rendszeres pénzforgalom biztosittassék s a hazai hitel önálló szilárd alapokra fektettessék? követelményei teljesedésbe menjenek. Ily körülmények közt ugyanis a földmüvelés, ipar, kereskedés biztosabb s nagyobb mérvben fejlödhetnék, a nemzeti vagyon gyarapodnék s a közgazdasági viszonyok egészségesebb, solidabb lendületet vehetnének. Hogy mindezek fejlesztésére a többi közt egy önálló magyar jegybank a legkedvezöbb hatást gyakorolná, nézetünk szerint elvitázhatlan.

Kolozsvártt, márczius 15-kén, 1870.

Pest, márcz. 28. 1870.

(B.) A mai egész ülést ujból a Hollán-féle ügy vette igénybe.

Simonyi Ernő ur tegnap elkezdett beszédét csak ma végezte be. Erre Hollán Ernő államtitkár felelt, a legapróbb részletekre is kiterjeszkedve Simonyi Ernő ur valamennyi vádjait megsemmisitve. Beszéde közlekedés ügyünk állásának hü képét adja.

Simonyi Ernő ur majdnem három órát tartott beszédében ismétlé azon interpellatiokat, melyeket ö és elvrokoni koronként a közlekedési miniszterhez intéztek, s melyekre az illető miniszter adott feleleteit a ház tudomásul vette.

A mint látszik maga Simonyi Ernő ur is érezte azon viszás állást, melybe ö és elvrokoni jutottak, a midőn a közlekedési miniszterium költségvetésének általános vitája alkalmával a legnagyobb bátorsággal szorták a vádakat államtitkár Hollán Ernő ellen, s később még nem voltak képesek gyanusitó vádjaikat concret alakba önteni.

Hogy a vádaskodásnak legalább kül szinét magokról elháritsák, Simonyi ur most nem ugy ált elö, mint a ki egyes miniszteri hivatalnokokat vádol, hanem arra fektette a fösulyt, hogy magának a miniszteriumnak eljárását hibáztatva erre nézve kivánt nyomozó bizottságot kiküldetni, és igy csatlakozott Tisza Kálmán inditványához.

Azonban, bárha nem is tagadja senki, hogy a háznak ily nyomozó bizottmány kiküldéséhez joga van, söt, hogy ez bizonyos esetekben kötelessége is; de bizonyos másfelöl az is, hogy ilyesmit nem tehet az alaptalan vádaskodások ötletéből; ha azt nem akarja a ház, hogy eljárásával szabad tért nyisson a nyerészkedök demoralizáló factióinak, ha nem akarja, hogy a képviselöi indemnitás oltalma alatt, a legnagyobb méltatlanságokat lehessen elkövetni bármelyik miniszter ellen.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Szóval: a vita bebizonyitotta, miszerint nyomozásra legkiseeb ok és alap sincs. A holnapi szavazás bizonyára elégtételt fog nyujtani a közlekedési miniszternek és Hollán Ernő urnak, Simonyi Ernő ur légből kapott vádaskodásai ellenében.

Sajnos a dologban csak az, hogy nálunk a miniszter feleletrevonását némelyek ugy értelmezik, mintha joga lenne minden egyes képviselőnek a minisztert és hivatalnokait sárral dobálni.

Szóltak a tárgyhoz, az ülés végén még Patay és Csiky képviselő urak; de ezeket senki sem hallgatta.

Holnap következnek a zárbeszédek és a szavazás.

Belügy.

A megyerendezés kérdésére vonatkozólag több lap azon hirt hozta, hogy a minister a főispánokat a javaslat fölötti tanácskozásra összehivta. A „Reform" e hirt megczáfolja, mert a kérdéses törvényjavaslat az előleges tanácskozások stadiumain már tul van, s a ministeri tanács elé van terjesztve, hol a legközelebbi napokban fog tárgyaltatni.

Az igazságügyi minister közelebbről 5 törvényjavaslatot (az urbéri birtokok szabályozásáról, az irtványokról, a bérföldekről, az udvartelki birtokokról és a telepitvényekről szólót) küldött meg az ügyvédi egyletek elnökeinek tárgyalás s nézeteiknek közlése végett.

A Deák párt f. hó 25-én értekezletet tartott, midőn a főkérdést a zárszámadások ügye kézezte, abban történvén megállapodás, hogy a fölmentés határozat alakjában adassék meg a kormánynak; a másik kérdés az volt: vajjon a kormányt az 1868-ki zárszámadások alól felmentő határozat közöltessék-e a felsőházzal, mi ugy döntett el, hogy közöltessék, de csak hozzájárulás nélkül.

A pénzügyi bizottság mácz. 25-én tartott ülésében a lánczhid megváltásáról s Budapest területén létesitendő középitkezésekről szóló törvényjavaslat került tárgyalás alá. A ministerelnök szólte a kiviteli tervet is. A bizottság ellenzéki tagjai a javaslatot egy külön e czélra kiküldendő bizottsághoz kivánták utasitani, azonban a többség a javaslatot általánosságban elfogadta, s részletes tárgyalását közelebbről kezdi meg.

A közös hadügyministerium határőrségi osztályának főnöke, Koenig tbrnok e. napban Pestre érkezett, ez utazás természetesen összefügg a határőrvidék kérdésével, mely most gyorsan megy megoldása elé. Azon feltételek, melyekhez a király a magyar korona e területének reincorporatioját kötötte, a teljesülés küszöbén vannak.

Néhány szó iparosainkhoz.

III.

(r.) Jól tudják önök, uraim, hogy a kolozsvár-nagyváradi vasútvonal mahelnap megnyilik. Ez fontos kérdés mindnyájunkra, s főleg önök existentiájára lesz nagy befolyással. Közelebbi összeköttetésbe fogunk jöni a nyugati kultur-államokkal, honnan a müveltség, de a müipar termékei is nagyban fognak ide özönleni. Közlekedési eszközök hiánya, rosszasága eddigelő nagyban gátolták az élénkebb forgalmat, mégis lelt nálunk piaczot, talált ezer meg ezerféle külföldi termék kelendőséget, csupán azért, mert itt benn azokat elő nem állithattuk s igy kivülről kelle beszereznünk. Ezután nagyobb tér nyilik a külföldi áruczikkeknek a versenyre. Vállalkozók fognak közinkbe jöni, kik nagy tőkével kezdenek különböző üzletökhez s jeles szakembereket alkalmazván azok élére, vezetésére e bérczes országrész tömérdek természeti kincseit kiaknázzák, a nyers anyagot feldolgozzák s ily állapotban drága pénzért adandják nekünk el azt, a mit a mi földünken találtak, de saját szakértelmök, ügyességök és kitartásuk által értékesitettek.

Azt is jól tudják önök, hogy a kis tőke soha sem versenyezhet a nagy tőkével, valamint az egyszerü kézmüiparos sem mérközhetik meg a gyariparossal. Erre naponta van példa saját üzletpiaczunkon is. Vannak áruczikkek, melyeket kézmüveseink itten is készitenek; de a külföldön gyártott és ide behozott hasonnemüeket sokszor a hazainak fele árán megvásárolhatjuk, s az ilyen nemcsak olcsóbb, de jobb is. Önként értetik azonban, hogy ily előnyt csak a solid összeköttetésekkel biró üzletemberektől várhatunk; mert, például egy némely helybeli férfi czipő kereskedő, ugy szólva, gyári hulladékokat is szed össze, ezeket árulgatja, kizsákmányolja a közönség bizalmát és megrontja derék társainak hitelét is.

Nem rémképek ezek. A közmivelődés olyan, mint a meleg, emennek áramlata kiterjed minden irányban, amaz átjárja a társadalom minden rétegeit alólról fölfelé és viszont. Ha a termelők nyers productumaikat magas áron adhatják el, a feldolgozóknak ez mindenesetre előnyös reájuk nézve; de valódi anyagi gyarapodás csak ott észlelhető, hol a nyers terményeket magában az országban dolgozzák fel, vagy is: hol az ipartevékenység nagyobb erőkifejtésre, termelésének sokszorozására ösztönzi a nyers anyag előállitóját s az élénk forgalma kereskedés karon fogva halad a termelés és iparral az ország felvirágoztatásában.

Arra kell tehát önöknek törekedni, hogy a nyers anyagot a nemesitő ipart tökéletesitsék. Ragadjanak meg minden kinálkozó alkalmat és eszközt, miáltal állásukat a hatalmasb vállalkozókkal szemben is biztosithatják: fáradhatlan munkásság, tanulmány, előrelátás, jó számitás, ügyesség és főleg a társulás, — ezek tehetik erősekké azokat is, kik előbb gyöngék valának a mérközésre; igy kedvező sükert vivandanak ki az új aerában is hazánk polgárai, kik e földet lakták akkor is, midőn nemcsak a dolgozóasztal mellett, hanem a harczmezőn kelle megküzdeni a szabadságért és nemzeti becsületért.

Mi tehát a teendő a kellő szakismeret és pénz hiányában?

A munka már magában pénz, a helyes munkafelosztás pedig valóságos kincs.

Mit tettek más iparosok, kik meg akartak állani az idegen vállalkozókkal szemben is?

Egyesültek. Anyagi és szellemi erőiket egyesitették; kettőzött szorgalommal igyekeztek megszerezni az üzletökhez megkivántató szakismeretet, hogy a külföldöt s az onnan bejött vállalkozókkal versenyezhessenek. Erre nem egy magyar városból idézhetnék példákat.

Megmondá Széchenyi a „legnagyobb magyar," hogy e vagyoni rend az emberi jólét és függetlenség egyik sarkköve — — „egyöntésben és concentrátióban fejlődik a nemzeti közértelmiség leghamarább, ezen alapul a társadalom, ezen minden nagy és maradandó eredménye a munkának és ipari tevékenységnek." De másfelől csakugyan ő mondá azt is, hogy: „szükséges először is alapos szakismeret s gazdálkodási tudomány, hüség, soliditás és polgári erény; szilárdság a közéletben és szorgalomban, bal nézetekből való kivetkőzés, munkafelosztás" — sat. sat.

Nehogy azt higyjék polgártársaim, hogy ezek ügyes sophismák, ne különösen azt, hogy amaz alapelvek figyelmen kivül hagyása mellett, söt követése nélkül valaha jólétre vergődhetnek. A világ megváltozott, az újabb kor kivánalmaihoz kell nekünk is alkalmazkodni.

Ezek felett kellene önöknek, polgártársak, sokat gondolkozni. Ezen legégetőbb kérdések megoldásáról kellene az oly gyakori gyülésezésekben tanakodni, s kevesebbet foglalkozni oly dolgokkal, melyek nem az ipar előnyére, hanem hátrányára vannak. Ezek azon kérdések, melyekhez hozzászólani, melyeket megvitatni, söt érvényesitni nemcsak életkérdés önökre nézve, hanem hazafiui kötelesség.

Ismerek — fájdalom, hogy ismerek — iparosokat, kik azzal akarják helyreütni megbocsáthatatlan mulasztásaikból származott anyagi veszteségeiket, hogy az általuk kellően át nem értett socialis kérdések helytelen taglalásával bibelődnek s e közben hallatlanul felcsigázott munkabérek kicsikarhatásáról ábrándoznak.

Az ily délibábos eszmék önöken mitsem segithetnek. Tudomány és müveltség a kor diadalosztó fegyvere; a többi nem egyéb haszontalan erölködésnél. Dávid parittyája nem állhat szembe a gyütüs fegyverrel.

Nemde, polgártársaim, mi csekély erőt képvisel a csöpp viz a természeti erők között. De ha több ily csöppet egyesitünk, a vizsugár már hatalmas gépezetet hoz mozgásba: ime a csekély erők egyesülésének diadala. Avagy nézzük: mit használ ama gőz, mely lassanként és huzamos időn át párolog ki valamely a meleg hatásának kitett folyadékból? Semmit. Ha azonban felfogjuk a párolgó gőzt, vagy is a szétszórt erőatomokat egygyé tömöritjük, a csak imént haszontalan gőz száz meg száz mázsa terüt könnyedén röpit tova. Igy van ez az emberi erőkkel is.

Miként egyesitsék az erőket, miként értékesitsék a szellemi és anyagi tőkéket?

Ezúttal nem bocsátkozom e kérdésbe, ez önök belátásától függ; azonban alkalmilag erről is elmondandom szerény nézetemet.

Most pedig, mielőtt bezárnám czikksorozatomat, ujolag tettre hivom fel önöket. Lássanak mielőbb munkához; a megkezdetteket pedig folytassák tovább! Az öreg iparostól pedig ne vegyék rosz néven, ha néhol megrovólag szólott önökről; mert meg lehetnek győződve arról, hogy nem vak szenvedély, hanem tiszta meggyőződés vezette tollát és mindenek fölött édes hazánk közös érdekeit tartotta szem előtt!

Gr. Mikó Imre közl. minister beszéde

(a képviselőház mart. 26-ki ülésében.)

T. ház! Mindenek előtt kijelenteni kivánom, hogy mellem kórállapota daczára kötelességemnek tartottam ma megjelenni, és kérem a t. ház elnézését hangom gyöngeségeért. (Halljuk!)

A közlekedési ministerium költségvetésének tárgyalása alkalmával az általános vita folyamában több támodások iniéztettek ezen ministerium és annak egyes hivatalnokai ellen. A felhozott vádak és gyanusitások közül kimagasodott a Van-Monsféle vesztegetési kisérlet ügye; ugy hogy mondhatni: a vita folyomában az oroszlány rész ennek jutott. E körülmény indithatta Zsedényi képv. urat azon határozati javaslat inditványozására, mely most a t. ház tanácskozásának egyik tárgyát képezi.

Erre vonatkozva, a költségvetési tárgyalás befejezése alkalmával elmondottam, hogy mint ministernek kötelességem kinyilatkoztatni, hogy az ügyek vezetését illetőleg a felelősség csak engem terhel és hogy ezt elhordozni nemcsak tartozom, de egész készséggel fogom is. A mennyiben pedig miniszteriumon és annak egyes tisztviselői ellen határozatlan bár, de gyanusitás jellegét viselő vádaskodások emeltettek, kötelességem az ügyet ugy saját magam, mint ez illető tisztviselők érdekében, tisztába hozni. (Halljuk!) A miért is készenek nyilatkoztam e végett fegyelmi vizsgálatot elrendelni, de miután vizsgálatot elrendelni és tartani teljes lehetetlen, ha nincs határozott vádpont, mely annak alapul szolgáljon, felhivtam mindazon képv. urakat, kik ama vádaknak kifejezést adtak, formulázzák azokat és juttassák hozzám, s legyenek személyesen jelen azon vizsgálaton, melyet e vádak alapján elrendelni és tartani fogok; megjegyezvén, hogy ha ezt nem tennék: Zsedényi képv. úr határozati javaslatának tárgyalásakor kötelezve érezném magamat, hogy alkalmat nyujtsak a házuak, itéletet mondhantni ezen eljárás felett.

Tisza Kálmán t. képv. ur alkalmasint belátván azt, hogy Zsedényi képv. ur határozati javasláta ellenkezik a parliamenti felelős kormány természetével, és jelesen hazai törvényeinknek a ministeri felelősségről szóló határozataival: (Helyeslés a szélsőbalon) egy más határozati javaslatotett le a ház asztalára, melyben elejtvén a ministerium egyes hivatalnokai ellen támasztott vádakat, a vizsgálatot az egész ministerium ellen tehát ellenem, mint annak felelős vezetője ellen kivánja elrendeltetui; azt hozván inditványba, hogy a t. képv. ház egy hét-tagu bizottságott küldjön ki, mely a ministerium tevékenységét átalában, különösen pedig a déli vasuttársaságnak illetéktelen pártolását, a vasuti engedélyezések szabály-ellenes kiadása, és az utaknak helytelen kezelése miatt vizsgálja meg.

E két határozati javaslat van tehát most napirenden. Engedje meg a t. ház, hogy mindkettőre vonatkozó nézeteimet elmondjam. (Halljuk! Halljuk!)

A mi az elsöt. t. i. Zsedényi ur inditványát illeti, erre nézve igen kevés mondanivalóm van. Ellenkezik e határozati javaslat tartalma mindazzal, mi a parliamenti felelős kormány természetéből következik; mert mindazért, a mi egy ministeriumnál hivatalból történik, vagy elmulasztatik, a minister felelős; nem rendelhető el tehát vizsgálat azok miatt a ministerium valamely hivalnoka ellen, ki mint ilyen, a dolog természete szerint, a minister fegyelmi hatósága alatt áll, a kinek ajtaja minden panaszló vagy vádló előtt nyitva áll. Ez inditott engem arra, hogy készségemet nyilvánitsam fegyelmi vizsgálat elrendelésére és megtartására, és hogy felszólitsam a t. képv. urakat, miszerint ennek alapul szolgálandó vádjaikat hozzám formulázva adják be. Ez lévén, nézetem szerint módja, egy a ministernek alárendelt hizatalnok ellen intézendő eljárásnak, nem pedig a Zsedényi ur által indit-

TÁRCZA.

Vázlatok a nőnem helyzetének történetéből. *)

(Folytatás.)

Az ó keleti cultura határain kivül Európában legelsöbben is Görögbonban fejlett ki magasabb miveltség, melynek jótékony hatása szükségképen a nőnem helyzetére is befolyt. Már a homeri időkben a görög olybá tekinté a házasságot, mint szent szövetséget s a földi boldogság netovábbja volt szerinte a boldog családi élet. Soknejüség nem igen volt gyakorlatban, s ha volt is rá példa, törvényes hitves gyanánt azok közül csak egy tekintetett, a többi inkább csak rabszolganői állapotban volt tartva. A homeri hősök harczias alakjai mellett, mintegy kiegészitésül, ott áll a családias érzelmü, erős jellemü, okos, hiv és szeretetében megingathatlan Penelope. E nép vallásában is kifejezést adott a nőnem iránti tiszteletnek. Zeüs, Ares, Apolló s a többiekkel egy sorban helyezte Heret, Aphroditét, Pallast és Athenét, söt egyik hitregéjében a zsarnokoskodó Zeussel szemben hatalmat ád hitvesének, hogy öt megbüntesse. Mindazonáltal az egyes görög államokban e nemes felfogásnak nem mindig megfelelő gyakorlat divott. Igy p. o. Spártában, hol meglehetősen durva erkölcsök uralkodtak a nőnem iránt tartozó tisztelet s a házassági szövetség szentsége gyakorta megsértetett. Ott különben nemcsak a nő, hanem a férfi is az állam érdekeinek s czéljainak telyesen alárendelt helyzettel birt Az ifjaknak csak ifju s erőteljes testü hajadont volt szabad nőül venni, mert csak igy volt erőteljes s egészséges nemzedék várható. Midőn e törvényt Archidamos király megsérteni merte s egy gyönge testalkatu nőt vett feleségül, pénzbirsággal büntettetett. Volt is különben kellőleg gondoskodva a nők testi erejének kiképzése felől, e czélra szánt testgyakorló intézetekben. Ezen az úton aztán nyert is Spárta erős, vitéz, hősies nőket, kik előtt a férfiak tisztelettel hajlottak meg. Föl is jegyze a történelem egy anyát, ki fiát saját kezével ölte meg, midőn az a csatából gyáván hazaszaladt s Gorgot, a Leonidás hitvesét, ki fiának, midőn csatába indult, pajzsát e laconicus szavakkal adta kezébe: „ezzel, vagy ezen." Athenében már, a Solon humanusabb törvényeinek hatása következtében, kedvezőbb volt a nők helyzete. A nők egyenjogusága ugyan törvényben kimondva nem volt, s kiképeztetésök sem igen állott egyébből, mint hogy tudjanak irni, olvasni, énekelni, a lyrán játszani, kötni, fonni, varni; de azért a női erények előtt az athénei tisztelettel hajlott meg. Jellemző ezen időkre nézve, hogy még a bölcsek bölcse, Socrates sem méltatá a nőket arra, hogy tanitásait hallgathassák, mert a mint mondá, noha sok tekintetben hasonlók a férfiakhoz, de hiányzik bennök az elmének az az ereje, mely öket tanitásai megértésére képesithetné. Nemesebb felfogással birt e tekintetben Plato, ki határozottan követelé, hogy a nők a férfiakhoz hasonló kiképeztetésbe részesüljenek. A legnagyobb görög születésü bölcs pedig Aristoteles, abban a véleményben volt, hogy ott, hol a nők jogait az államtörvények nem biztositják, a lakosság fele része törvényen kivül álló, a mi a legnagyobb méltatlanság. Végre Pythagoras a következő nemes nyilatkozatot tette: „a nő, a család főpapnője, s midőn anyai s hitvesi kötelességeit hiven teljesiti, isteni munkát végez."

E magasztos feladatot igyekvék teljesitni a római nő. A keresztyénség előtti idő nem is mutat föl hasonló példát, hogy valahol oly nagy megbecsültetésben részesült volna a nőnem, mint ott. A törvényben ugyan tiltva nem volt, de a többnejüség tényleg megszünt. Elválás, főleg a királyság s köztársaság korában, hallatlan valami volt; a legelső, a közvélemény hangos roszalásától kisérve, Kr. e. 231 évvel történt. A nyilvánosság szine előtt is, társadalmi téren, kiváló tisztelet tárgya volt a római nő; e tisztelet csaknem eszményi kifejezést nyert a Vesta szüzek intézményében. A nő tiszte első sorban ugyan a családi élet kötelmeinek teljesitésében állott, de nem volt azért bezárva előtte a nyilvános müködés tágasabb köre sem. A történelem, mint a római nő ideálképét, mutatja fel a Gracchusok anyját, Korneliát, ki férje halála után, a legelsőbb rangu kérők kezét visszautasitja s önfeláldozó szeretettel s bölcsességgel szenteli egész életét 12 gyermeke nevelésének, s ki, midőn egy barátnője drága kövekkel gazdagon megrakott öltözetével előre dicsekedett, s kérte, hogy drágaságait mutassa meg ő is, iskolából haza térő gyermekeit vezette elébe, s igy szólt: „imé ezek az én drága köveim s ékességeim." Igaz, hogy a római történelem a Korneliák, Veturiák, Attiák s Portiák mellett mutat fel Thessalinákat is; de ez csak azt bizonyitja, hogy mentől inkább aláhanyatlik az állami s társadalmi élet, annál inkább sülyed a nő is.

Egészen új korszaka nyilt meg a nőnem történetének a keresztyénség megalapulásával. Midőn ez az egyenlőség magasztos elvét proclamálta s először mondá ki, hogy Isten előtt személyválogatás nincs, ezáltal kimutatá azon állást, melyet a nőnek el kell foglalnia, s egyszersmind felköltő benne magas elhivatása nemes érzetét. Már az ős-keresztyénség története mutat fel oly nőket, kikben, az üldöztetések ama nehéz napjaiban, a tetterő s bátorság, kifogyhatlan türelemmel s áldozatkész szeretettel párosul, ugy, hogy Antiochiában az ékesen szólás pogány tanitója, Libanus, kénytelen vala igy kiáltani föl: „Minő nők vannak a keresztyének között!" A fölébredett új szellem jótékony hatását legelsöbben is abban mutatá ki, hogy azon helyzet, melyet addig a nő a családban elfoglalt, kezdett teljesen átalakulni. Kezdett megszünni az alárendeltségi viszony, söt a példaadás hatalmas ereje által, nemesitő s felemelő befolyását érvényesitni kezdé a nő mindinkább. Ez időkből magaslik ki p. o. a Monica alakja, ki gyöngédsége, türelme s szeretete által előbb a szenvedélyektől zaklatott férjét, majd csaknem teljesen elsülyedett fiát, később a szentek sorába emeltetett Augustinus megtériti. Ez időben már, mint anyai szeretet s általában a női erények példányképe lebegett a nők lelke előtt Mária, karjai közt a gyermek Jézussal. — Főleg a keresztesháboruk következtében létrejött teljes átalakulása a társadalmi viszonyoknak volt jelentékeny befolyással a nőnem helyzetének átalakulására is. Midőn az egész nyugati keresztyénség vallásos hitének legfőbb tárgyává egy nő emelkedett, midőn a költő dalaival, a szobrász vésőjével, a festő ecsetjével s milliók ajkai áhitatos hymnuszokkal egy nőt dicsőitének, természetes, hogy ennek jótékony visszahatást kellett gyakorolnia általában a nőnemnek ugy családi, mint társadalmi helyzetére. Jogi tekintetben ugyan ekkor is csak az volt a nő, mint azelőtt, az az: egyenjogusága szemben a férfinemmel sem az egyházi, sem a polgári törvények ki nem mondották, de szellemével kezdé uralni az egész társadalmat. A lovagok szent esküvel kötelezék magukat a női hirnév s becsület védelmére, s készek valának bármikor saját vérökkel mosni le az azon ejtett szennyet. A troubadourok szerelmi dalaikban zengék a női erények fennségét, melyek az akkori fogalmak szerint, főleg a kegyességben s a női sziv ama nemes virágában, a könyörületességben nyilatkoztak. Ez erényekben tündököltek Assisi Klára s Endre királyunk testvére Erzsébeth, kiknek életükröl egész legenda köröket alkotott a középkori költészet.

(Vége következik.)

*) Utólagosan megjegyezzük, hogy e felolvasás bevezető sorai dr. Török Aurélnak a „szivről" tartott s ezt közvetlenül megelőzött felolvasására vonatkoznak. Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

ványozott parliamenti vizsgálat. Nem változtat nézetem-szeriot a dolog emez állásán, az sem, ha az illető hivatalnok egyszersmind képv. is, vagy ha az emlitett vizsgálatot maga kivánná is; mert senki sem kivánhat olyat, ha mindjárt érdeke kivánatossá tenné is, a mi a parliamenti felelősség természetével ellenkezik. (Helyeslés.)

Kérem és remélem tehát, hogy a t. ház Szedényi képv. ur határozati javaslatát egyszerűen mellőzni fogja. (Helyeslés).

A mi már most a Tisza Kálmán ur által beadott határozati javaslatot illeti, engedje meg a t. ház, hogy mindenekelőtt ezen határozati javaslatnak indokairól melyekre az fektetve van — szóljak. (Halljuk!) Ilyen három hozatik fel, jelesen;

1-ször, a déli vaspálya társulat érdekeinek illetéktelen pártolása;

2 or, a vasuti engedélyezések körül és a vasutaknak épités végett kiadásánál követett szabálytalan eljárás; és

3 or, a közutaknak helyten kezelése.

Lássuk az elsőt. A mily könnyű vádakat, ily egész általánosságban felhozni, oly nehéz azok ellenében bárkinek magát védeni nem tudván, miből áll tehát, a tulajdonképeni vád. Abból-e, hogy a déli vasuttársaságot valami különös kedvezményekben részesitettem? vagy talán üzletének ellenőrzését nem kezeltem hasonló szigorral, mint a többi társulatokéit? Tisza Kálmán ur határozati javaslata ez iránt eligazodást nem nyujtván, a vádat azokban kell keresnem, a mik itt, a házban költségvetésem tárgyalásakor többek által elmondattak. (Halljuk!)

Hallottam felhozatni azt, hogy a déli vasuttársasággal a kormány az államra nézve káros szerződést kötött volna; hogy jelesen a magyar kormány 1866-ik évben kelt, és az 1867. évi april 13-án Bécsben megerősitett szerződést Magyarországra nézve is kötelezőnek elismerte volna. Ujra is ismétlem, hogy a magyar kormány ezen társasággal sem káros, sem előnyös szerződést soha sem kötött, ily szerződést sem én, sem a magyar kormánynak más tagja alá nem irt. Általában én a déli vasúttársaságnak a magyar államhoz való viszonyán semmiféle szerződés által soha semmit sem változtattam, s igy ezen az uton ezen társaságot nem is pártfogolhattam.

Azt hiszem, hogy ezen előadásom elég határozott és világos arra nézve, hogy minden kételyeket elháritson, minélfogva ünnepélyesen tiltakozom minden gyanitások ellen, melyek e czimen a ministerium ellen felhozattak. (Élénk helyeslés jobb felől.)

Nem egyszer hallottam továbbá itt azt is felhozatni, hogy a kormány a déli vasúttársaság érdekében szándékosan késlelteti és hátráltatja az alföld-fiumei vasút kiépitését. (Halljuk!)

E vádra nézve ismétlem, a mit más, hozzám intézett interpellatiókra adott válaszaimban több izben kijelentettem, hogy miután a ház, a kormány előterjesztése folytán, 1867-iki julius havában utasitotta a ministeriumot, hogy a károlyváros-fiumei vasút kiépitésére szükséges intézkedéseket megtegye: olykép intézkedtem, hogy e vonalon már ugyanazon évi október havában a mérnöki hivatalok felállitva, s a kellő személyzettel ellátva voltak; a külső munkálatok, felmérések egész télen át folytatva, tavaszszal elkészültek. A részletes tervezetek és a belső irodai munkálat még néhány hónapot vettek igénybe. Voltak, kik gyanakodó fontolgatásra találtak okot már abban is, hogy a kormány miért forditott annyi időt és pénzt ezen tervek készitésére, holott egy belga társulat, söt az osztrák kormány is saját közegei által kidolgoztatta volt e vonal terveit.

T. ház! A ki az ily természetű munkáknak csak némi ismeretével is bir, az tudja, s nekem igazat fog adni abban, hogy a gondosan s lelkiismeretesen készitett előmunkálatok sem pénzben, sem időben soha veszteséget nem okoznak; s ha már ennélfogva remélhettem, hogy méltányoltatni fognak a károlyváros-fiumei vasut kiépitésére vonatkozó elő intézkedéseim, bizonyára nem gondolhattam arra, hogy találkozik valaki e házban, ki megrovásra méltó okot talált volna abban, hogy felelősséggel terhelt kötelesség-érzetemnél fogva, a lehető legnagyobb gondot forditottam azon vonal előmunkálatainak készitésére, melynek költségei előreláthatólag az államkincstárra sulyosan fognak nehezedni. (Igaz! jobb felől.) És ha volt mód az államkincstárt lehetőleg megkimélni ezen amugy is drága vonalnak fölösleges költségeitől, ugy e mód — nyiltan merem állitani — abban állott, hogy e vonalat a legkipróbáltabb mérnökök által mérettem fel, s a terveket a leggondosabban dolgoztattam ki. (Helyeslés jobb felől.)

A mint e tervek elkészültek, az épitési munkák kiadása végett 1868. évi november 10-én nyilvános offert-tárgyalást tartottam, melynek eredménye nem volt kielégitő; miért is az adjudicatio, jelesen két okból, felfüggesztetett először, mert a vállalkozók ajánlataikat igen magasra tették; de másodszor azért is, mert egy külföldi vállalkozó társulat által egy oly ajánlat is volt a többi között beadva, mely e vonalat a Tellrendszer szerint, a többiek által kivánt 25, 23 és 22 millió helyett 11 millió frtért ajánlkozott kiépiteni, még pedig azon határozott kijelentéssel, hogy az ezen rendszer szerint kiépitendő vasút birni fog egy világforgalmi vasút kellékeivel. A dolog ily állásában, t. ház, lehet-e képzelni oly felelős ministert, a ki ily esetben, hol az állam részére 11 millió megtakaritásról volt szó, ne tartotta volna elutasithatlan kötelességének, alapos meggyőződést szerezni magának arról, hogy ez lehető-e vagy nem? (Helyeslés jobb felöl.) Ez pedig nem történhetett másképp, mint elfogulatlan tekintélyekből egybeállitott bizottság által ezen rendszer czélszerű vagy czélszerűtlen voltát a helyszinén — a Mont-cenis en, hol ezen rendszer épen azon időben vétetett alkalmazásba, s ennélfogva arról tapasztalati adatok rendelkezésre nem állottak behatóan megvizsgáltatni és ez esetben annyival inkább, mint hogy az adjudicatio, a vállalkozók által kért magas árak miatt, amugy is el volt halasztva. A mig e bizottság egybeállittatott, a helyszinére kiszállhatott, beható vizsgálatát ott megtehette, és eljárásáról készült kimeritő terjedelmes jelentését beadhatta, hónapokat vett igénybe. A vizsgálat eredménye pedig az lőn, hogy az ajánlott rendszer egy oly világforgalmi vasut igényeinek — mint a fiumei, nem felel meg. Ujra felvétetett tehát a nyilvános offert-tárgyalás fonala, melynek következése az lett, hogy mig első izben a versenyzők száma csak három volt, most nyolcz ajánlat adatott be, és az épitési munkák, melyek 22 millió száz negyvenezer forintban voltak felszámitva, 19,870,000 frtért lettek kiadva. Igazolva lőn tehát a kormány eljárása az adjudicatio elhalasztására nézve, midőn ezen második tárgyalás eredménye az állam részére egy pár milliót takaritott meg. (Fölkiáltások jobbfelől: Tökéletesen!) Ebből is kitetszik, t. ház, hogy mennyit érnek azon vádak, melyek a ministeriumnak azt vetik szemére, hogy ezen halasztásokat mind csak a déli vasuttársaság érdekében idézé elő.

Hasonló vádkép hozatott itt fel a károlyváros-széki vonalrész kiépitésének is késleltetése. Erre vonatkozólag t. ház, egy közelebbi alkalommal volt szerencsém itt kijelenteni, hogy időközben merültek fel oly általános poltikai kérdések, melyeknek eldöntése ezen vonal kiépitésével szoros kapcsolatban áll; de a melyek sem technikai, sem üzleti természetüek nem lévén, az én hatásköröm ön kivül esnek. Elmondottam, hogy a kormány egész erélylyel folytatja eme nehézségek elháritására czélzó tárgyalásait, melyek a közel jövőben kivánt eredményre fognak vezetni; elmondottam, hogy az eddigi készületek ezen vonal kiépitését is biztositják azon időpontra, melyben a károlyváros fiumei vonalnak szerződésszerűleg el kell készülnie. (Helyeslés jobb felől.)

Helytelenül hozatott fel itt azon vád, hogy e vonalrész kiépitése is a déli vasut társaság érdekei tekintetéből halasztatik, mert hisz épen ellenkezőleg, ha e vonal hamarább elkészülne, mint a károlyváros-fiumei, nyilvánvaló, hogy az az egész alföldi és slavoniai forgalmat. Sziszeknél, a déli vasuttársaság vonalára vezetné.

Előadtam ezekben az eljárást, melyet az alföld-fiumei vasut kiépitésére vonatkozó intézkedéseinkben követtem. A t. ház elfogulatlan itéletére bizom annak eldöntését, vajjon a déli vasuttársaság érdekében történtek-e ezen intézkedések, vagy lehettek-e ezen intézkedéseimre a déli vasuttársaság érdekei befolyással?

Gyanusitásképp hallottam itt felhozatni azon körülményt is, hogy a közl. ministerium hivatalnokai többen azelőtt a déli vasuttársaság szolgálatában lévén ebben rejlenék oka a déli vaspályatársaság érdekei illetéktelen pártolásának és megvallom, ebben nem kis mértékben ütköztem, meg. Mert engedjék meg azon t. urak, kik ezen gyanusitásnak kifejezést adtak, hogy őket megkérjem: intézzenek önmagukhoz egy bizalmas kérdést, hogy ha a sors ugy hozta volna, hogy egy ideig a déli vasut társaság szolgálatában álljanak, vajjon képtelenitve éreznék-e magukat arra, hogy másnak, vagy az országnak, ezen társasággal szemben becsületes szolgálatot tehessenek. (Élénk helyeslés jobbfelől.) S ha erre maguktól megnyugtató feleletet nyernek, mi jogositja fel őket arra, hogy ezt másnál az ellenkezőre való bizonyiték nélkül kétségbevonják? (Nagyon helyes! jobbfelől.)

Keringő utczai hirekből meritett gyanusitásokat bárkiről is elmondani igen [illegible] is elvállalja, hogy teszi, azon erkölcsi [illegible] azt bebizonyitsa. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Az itt elmondott szavakat a hirlapok szétviszik az országba, s az országgyülés naplója megörökiti. Azért itt becsületsértő, alaptalan gyanusitásokat elmondani erkölcsileg nem szabad, még a képviselői mentesség pajzsa alatt sem. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Ellenkezőleg áll a dolog, ha van az illetőknek bizonyitékuk, melylyel az állitott tényt constatálni birják, mert akkor a kimélet tekintete megszünik, s beáll a vádlás kötelessége. (Nagyon helyes! jobb felől.)

Debreczen városa érdemes képviselője a parlamenti vizsgáló bizottság kiküldetését azon második állitással indoklja, hogy a vasuti engedélyezések körül, és a vasutaknak, épitésük végett történt kiadásánál szabálytalan eljárást követett volna a ministerium.

Tisza Kálmán ur határozati javaslatának ezen része is általánosságban mozog; ujra nem mondja meg, mivel és mennyiben sértettek meg a létező szabályok. Végig kell tehát futnom a vasut-engedélyezési eljárás minden stadiumán. (Halljuk!)

A vasutengedélyezésre nézve szabályul szolgál azon általam kiadott, s az országgülés 1868. évi május 26-án tartott ülésében 2046. számu határozattal jóváhagyott rendelet, mely az eddig érvényben volt vasut-engedélyezési szabályoknak, egy e részben hozandó törvény keletkezéseig érvényt szerez. — Ezen vasut engedélyezési szabály szerint a kormány a magánosoknak vasuti előmunkálatokra engedélyt, ugynevezett előmunkálati concessiót ad, mely által az illetők feljogosittatnak másoknak birtokain is a szükséges méréseket megtenni. Az előmunkálati concessio tulajdonosa tehát saját költségén késziteti a terveket; ezen tervek készitésére az államtól semmi segélyezést nem nyer; sem pedig a végleges concessió elnyerésére semmiféle előjogban nem részesül. Ellenben ugyanazon szabályok szerint, végleges épitési engedélyt csak az nyerhet, a ki az előmunkálati engedély alapján, az előmunkálatoknak és részletes terveknek birtokában van.

Én mindenkinek adtam előmunkálati engedélyt, ki azért folyamodott; mert a dolog érdekében áll, hogy mennél több vonal, mennél többek által tanulmányoztassék. (Igaz! ugy történt! a jobboldalon).

Én senkinek sem adtam végleges épitési engedélyt, kinek előmunkálati engedélye nem volt; én senkit sem zártam ki a végleges engedélyt czélzó tárgyalásokból, ha volt előmunkálati engedélye és voltak tervei és előmunkálatai. (Igaz! jobbfelől). Miben áll tehát a szabályellenes eljárás? Hallottam sokat emlegetni a versenyt. De kérdem: megtagadtam-e valakitől az előmunkálati engedélyt? A kinek pedig nincsen vagy nem volt előmunkálata, azt csak nem hivhattam meg versenyre, — oly tervek és oly előmunkálatok alapján, melyeket egy magán ember, vagy társulat saját költségén készittetett. Hiszen épen ezen esetben szegtem volna meg a szabályokat, melyek világosan megkivánják, hogy csak az kaphasson végleges vasutépitési engedélyt, kinek előmunkálatai, kinek tervei vannak; és igen méltányosan, mert különben soha sem fog a magán-ipar vasutépitéssel foglalkozni, ha a tulajdon szentsége meg nem őriztetik. (Helyeslés jobbfelől.)

Sokat hallottam a magyar keleti vasutat emlegettetni, hallottam azt az ellenvetést, hogy miért nem bocsáttatott versenyre ezen vasut engedélyezése. Feleletül mondom ezekre, hogy t. i. magánosok által készitett versek alapján nyilvános versenyt nem hirdethetek, nem lehet hirdetni.

Ismeretes dolog, hogy ezen magyar keleti vasutnak először nagy várad-kolozsvári része biztosittatott, s ezen részre nyilvános árlejtés tartatott, mert ezen részről a kormánynak voltak részletes tervei; de miután a magyar hálózatnak az oláhországi vasutakkal való kapcsolása oly felette fontosnak mutatkozott — a mint az minden oldalról is méltán sürgettetett is, — azon egész erdélyi hálózatnak engedélyezését hoztam javaslatba, és miután ezen vonalrészről a kormánynak tervei nem voltak, én sem akkor nem tartottam czélszerünek a dolgot addig halasztani, mig a kormány készithet terveket; sem most utólagosan nincs legkisebb okom is ezen vasuti engedélyezésének — kik régebben a magy. gazdasági egyesület kezdeményezése folytán a Bischoffsheim Hirsch czég által készitett előmunkálatokat és részletes terveket ezektől megvásárolván, mint sajátjukat hozzám bemutatták — az engedélyezési tárgyalást végrehajtottam, és azt a törvényhozásnak bemutattam, — mely is azt az arról kelt XLV-ik t. cz. által szentesitette.

De nyilvános és általános versenyt a magánosok sajátját képező előmunkálati tervek alapján nem hirdethettem, valamint nem tehettem azt, — a mint Debreczen városa t. képviselője ezt igen jól tudhatja — az éjszak-keleti vasutvonalra sem (Tetszés jobb felől.) egészen hasonló okokból. (Fölkiáltások: A miniszter igen elfáradt! függeszszük föl az ülést!)

Elnök: Tiz perczre felfüggesztem az ülést. (Tiz percz után)

Mikó Imre gr.: A mi az államköltségem épülő vasutak kiadását illeti, mire nézve Tisza Kálmán ur határozati javaslata szintén szabályellenességet emleget — megjegyzem mindenek előtt, hogy bár kivánatosnak tartanám az ellenkezőt—e tekintetben semmi irott szabályunk nincsen. Azonban az államköltségen épülő vasutak kiadásánál is megtettem mindazt, mit az állam érdekeinek megóvása követel.

A kormány költségen épülő vasutak, a zákány-zágrábbi és hatvan miskolczi kivételével, mind nyilvános árlejtés, nyilvános verseny utján biztosittattak.

Kormány költségén épülnek jelenleg az 1868-ik évi 49. t. cz. alapján a károlyváros- fiumei, a salgótarján-rutkai és a miskolcz-bánrévi vonalak, mindezen vonalak nyilvános árlejtés utján adattak ki épitésre.

Igy jelesen a károlyváros-fiumei vasut épitésére az árlejtés kihirdettetett 1869. évi jun. 8-án, megtartatott 1869. évi jul. 15-én; volt 8 ajánlat, s a legkedvezőbbnek, mely 19.70.000 frtért ájánlkozott, a franko bank consortiumának adatott át az épités. A salgó-tarjáni rutkai vonal épitésére tárgyalás hirdettetett 1869. évi apr. 3-án s a tárgyalás apr. 30-án megtartatván, öt ajánlattevő között a legkedvezőbbnek, a bécsi Bank Vereinnak adatott az épités.

A miskolcz bánrévi vasut épitésére kihirdettetett a tárgyalás 1869. évi máj. 15-én, megtartatott jun. 18-án s ennek alapján adatott át a pesti épitő-társulatnak. Hol van itt a szabályellenes eljárás? (Tetszés jobb felől).

A hatvan-miskolczi és zágrábi vonalak épitési szerződése pedig az 1868. évi XIIik külön törvény által hagyatott jóvá, mert midőn ezen vasutak épitése iránt a kormány szerződött, még törvény nem alkottatott volt annak meghatározására: mely vasutvonalak épittessenek a vasuti kölcsönből. Azon alkalommal, midőn a kormány ezen szerződést a t. ház elé terjesztette, a ház vasuti bizottságában meg lett vitatva azon kérdés, miért nem hirdettetett ezen vonalra verseny, minek főoka abban volt, hogy midőn a kormány az első vasutat épitette államköltségen átalány alku mellett, biztositani kellett magát, hogy ezen épités oly kezekbe jöjjön, melyek ezen feladatnak megfelelni teljesen képesek. Akkor, midőn e szerződések beczikkelyezéséről volt a szó a törvényhozás az alkotott törényezikk által, a kormány eljárását jóváhagyta; s most talán az, a mit a t. ház akkor törvénybe iktatott, szabályellenes? (Élénk helyeslés jobb felől,)

Nem áll tehát az, hogy a kormány eljárása, akár a vasutak engedélyezésénél, akár az államköltségén épülő vasutak kiadásánál szabályellenes lett volna. A mi a költségvetés általános vitája alkalmával itt e tekintetbem elmondatot, nagyobbára nem uj dolog, nem is a kormánynak ujabb tetteire vagy intézkedéseire, hanem a törvényhozás által szentesitett kormányi tényekre vonatkozik. Ezen tényeket lehet ujabb discussio tárgyává tenni; de azok miatt, szemben az ezen tárgyakban hozott törvényekkel — addig mig ezeket a minisztérium hiven megtartja, azokhoz alkalmazkodik és azoknak határt szerzett és szerez — a miniszterium eljárását szabályellenesnek nevezni nem lehet. (Helyeslés jobb oldalon.)

Végre harmadik indokul, inditványa támogatására felhozza Debreczen városa érd. képviselője a közutak épitése fölül észlelt helytelen eljárást. — Én t. ház az általános vita folyamában magam kijelentettem, hogy a fennálló utépitészeti rendszert kielégitőnek nem tartom, elmondottam azt, hogy ha a kormánynak valamit szemére lehetne vetni, az lenne, ha ezen rendszerrel meg lenne elégedve; és hogy a kormány ezen rendszert még eddig meg nem változtatta, annak egyedüli oka az volt, mert nem lehetett; ugyanis az ennek alapjául szolgálandó közmunka-törvény oly szoros kapcsolatba áll a megyéknek küszöbön álló rendezésével, hogy azt a nélkül elintézni és e részben üdvös és messzebb időre kiható intézkedést tenni teljes lehetetlen. Több idő óta kidolgozva áll nálam az erre vonatkozó törvényjavaslat s nem rajtam mult el annak a törvényhozás elé terjesztése, de egyedül azon körülményen, hogy azt a megye-rendezésről hozandó törvénynek meg kell előznie. Most is csak azt ismételhetem, hogy az e részben fenálló rendszert kielégitőnek nem tartom, de határozattan tiltakoznom kell minden kárhoztató nyilatkozatok ellen, melyek az államnak egyes tisztviselők által történt kárositására, vagy bármi néven nevezendő visszaélésekre vonatkoznak, mindaddig mig erre nézve concret esetek fel nem hozatnak. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Lehetnek igenis visszélések, mint minden emberi dologban; de épen az a baj, hogy az illetők tudomásukra jövő rendetlenségeket és viszszaéléseket a kormánynak, mely azokon segithetne, fel nem jelentik; hanem mert ez sokkal könyebb, ezen észleléseiket generalisálják, egész osztályokra kiterjesztik, s azok felett mondanak igaztalan és méltatlan itéletet (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Közutaink gyenge állapotát illetőleg felhoztam azon lényeges okot, hogy a szükséges költségét, az arra megkivántató mennyiségben a törvényhozás nem adta meg. Erre Debreczen városa képviselője feleletében azt méltoztatott megjegyezni, hogy akkor kötelességem lett volna lemondani. Meglehet, igaza van. És én ezt megállapodott rendes viszonyok közt azonnal megtettem volna.

Egyébiránt, kérem, legyen meggyőződve a t. képviselő ur, hogy engem sem ambitiom, sem hajlamaim e székhez nem kötnek, (Éljenzés a jobboldalon) mely részemre csak töviseket termett, és legyen meggyőződve, hogy vágyaim leg főbbike teljesülend akkor, midőn ebből kikelhetek, mert ily viszonyok közt, midőn a legtisztább, a legszentebb törekvések soha legkisebb elismeréssel sem találkoznak, hanem mindig és mindig a legfektébb gyanusitásokkal, e székben ülni nem öröm, de attól menekülni csak kivánatos. (Hosszas éljenzés a jobboldalon.

Bocsánat, t. ház e kis kitérésért, melylyel magamnak, szemben azon emlitett megjegyzéssel tartoztam; de visszatérek tárgyamra, mely már amugy is vége felé jár. (Halljuk.)

Részletesen taglaltam a fennebbiekben azokat, melyeket Tisza Kálmán képv. ur határozati javaslatának indokolására abba felvett. Megvilágositottam részletesen az állitólagos visszaéléseket, s igyekeztem megmutatni, hogy ezekből kiindulva, parlamenti vizsgálatnak helye nem lehetne.

De egészen eltekintve a részletektől — még általánosságban is érteném a parlamenti vizsgálat szükségét, ha a vezetésem alatti közlekedési ügy általános állásában hanyatlás jelei mutatkoznának, ha a kormány ez irányban eredményeket nem tudna felmutatni. (Igaz! jobb felől.)

De kérném: mit vethetnek, — a közlekedési ministerium tevékenységét illetőleg — a kormány szemére?

Talán azt, hogy a mostani kormány Magyarország vasuthálózatát megkétszerezte? (Helyeslés jobb felől.)

Talán azt, hogy fel tudván használni a szerencsés constellátiókat, oly élénk vasutépitési mozgalmat tudott előállitani, mely ezereknek és millióknak soha nem remélt keresetforrásokat nyitott? (Igaz! Ugy van! jobb felől.) [illegible] most 31—35, sőt 35,000 frt kamatbiztositás mellett épülnek? holott a volt kormány alatt hasonló vasutak 50—60,000 forint kamatbiztositás mellett engedélyeztettek. (Nagyon igaz! jobb felől.)

Vagy talán azt, hogy az általunk kiadott concessiók nem olyanoknak adattak ki, kik azt kellő nyereséggel ismét tovább adják, mig végre az egész vállalat megbukik? (Helyeslés jobb felől.)

Talán azt, hogy a vasuti tariffákban oly üdvös reformot hoztunk létre, mely rövid időn szállitó viszonyainkat szerencsésen módositandja? (Tetszés jobb felől.)

Csodákat nem mivelhet senki; folyóinkat a kormány nem szabályozhatta 3 év alatt a közutakat pedig, melyekre pénzt nem adtak, Isten kegyelmével jó állapotban fennt nem tarthattam. (Helyeslés jobbfelől.) A mit becsületes igyekezet megtehet, azt megtettük. Sok hasznost hoztunk létre és most mégis, majdnem ugy látszik, mintha azt hinnék, hogy minden, a mi jö magától jött, s ha valami még meg nem történhetett, annak mi lennénk okai. (Tetszés jobbfelől.)

Én tehát sem részleteiben, sem általánosságban nem látom indokoltnak a vizsgáló bizottság kiküldését; a ministerium működése, általános tevékenysége nem olyan, hogy abból bármi visszaélésekre következtetni lehetne. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Ha egyes hivatalnokok ellen panaszuk van, ám lépjenek fel határozott vádakkal, csak ne saját kifejezésök szerint-utczán, kávéházban és a ház folyosóján hallott kósza hirekre alapitott gyanusitásokkal; mert ez oly eljárás, melyet én igaz nevén megnevezni nem birok, mert nem találok szót mely ezt kifejezhetné a nélkül, hogy ne sértene, sérteni pedig nem akarok. (Élénk tetszés jobbfelől.)

Magyar országgyülés.

A képviselőház ülése márcz. 25-én.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Bujánovich Sándor, Jámbor Pál.

A kormány részéről jelen vannak: Bedekovich K., Lónyay Menyhért, ministerek.

Napirenden van az állandó pénzügyi bizottság jelentése.

Szirmay Ferencz gr. az állandó pénzügyi bizottság előadója: Olvassa a pénzügyi bizottságnak a pénzügyminister által az 1869: XXVI. törvényczikk hatályának kiterjesztésére nézve beadott törvényjavaslat iránti jelentését. A bizottság e törvényjavaslatott ugy általánosságban, mint részleteiben, némely irályi módositásokkal elfogadja.

Elnök: A pénzügyi bizottság tehát mind átalánosságban, mind részleteiben elfogadván e törvényjavaslatot, ugy hiszi, miután ez az osztályokban ma tárgyaltatott, mindjárt felvétethetik itt a házban tárgyalásra. (Helyeslés.)

A képviselőház a törvényjavaslatot némi csekély változtatások után általánosságában ugy részleteiben elfogadja.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Csengery Antal: A pénzügyi bizottság részéről van szerencsém jelenteni, hogy a törvényjavaslat az 1870. évi államköltségvetésről elkészült. Van szerencsém azt ezennel a t. ház asztalára letenni, kérvén, méltóztassék annak kinyomatását elrendelni, és az osztályokhoz utasitani. (Helyeslés.)

Elnök: Talán nem szükséges, hogy ezen hoszszabb jelentés felolvastassék. (Helyeslés.) Kinyomatása iránt intézkedni fogok.

A képviselőház ülése márcz. 26-án.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Fodróczy Sándor Jámbor Pál.

A kormány részéről jelen vannak: Andrásy Gyula gr., Bendekovich Kálmán, Eötvös József b., Mikó Imre gr. ministerek.

A jegyzőkönyv észrevétel nélkül bitelesittetik.

Bánffy János br. T. ház! A n.-várad-brassói vasutvonalnak azon darabja, mely a Szamos völgyéből az Aranyosába viszen át, mely az 1868-iki XIV. t. cz. 8. §-ában „Kolozsvár Bors Gerendi szakasz" név alatt jön elő, Torda város érintésével volt előbb tervezve. Most azonban ezen vonalt Torda kikerülésével más irányba tervezik vitetni, mi által Torda városa, mely egy nagy vidék kereskedelmi központja, a vasuti forgalom többféle hasznaitól elesnék.

Kérem a közmunka- és közlekedési minister gr. Mikó Imre ö nagymltságát, hogy ezen változásokáról méltóztassék a házat fölvilágositani: nem volna-é a minister ur hajlandó a Kolozsvár és Torda között eső vonalat saját hitteles közegei által ujból tanulmányozás alá vétetni?

Mikó Imre gr. közlekedési minister: Interpelláló ur megnyugtatására s tanulságául annak, mennyire szivemen fekszik Torda városának érdeke, mindazon kedvezőtlen technicai jelentések daczára, melyek eddig e tárgyban beérkeztek, hajlandónak nyilatkozom ugyanis magát a vasutépitészeti igazgatóságot megbizni, hogy még egyszer járja be a vonalat, és ha a vállalatot az állam érdekével megegyeztethetőnek találja, létesittetni fogom azt. (Helyeslés).

A ház a minister válaszát tudomásul veszi.

Mikó Imre gr. közl. minister: Egyuttal van szerencsém benyujtani a magyar történelmi társulat egy kérelmét, melyszerint az ország czimere helyes használatának elrendelését kéri. Kérem a kérvényi bizottsághoz áttétetni.

Napirenden van az 1869-iki 26-ik t. cz. hatályának kiterjesztéséről szóló tv. javaslat végmegszavazása.

A képviselőház ezt végleg megszavazza.

A napirend második tárgya Zsedényi Ede inditványa, egy öt tagból álló választmány kiküldése aziránt, hogy Hollán Ernő közlekedési államtitkár ellen intézet megtámadásokat igazolás végett minélelőbb megvizsgálván, véleményes jelentést terjeszszen a képviselőház elé.

Tisza Kálmán a közlekedési ministerium eljárása iránt kér parliamenti vizsgálatot.

Zsedényi Ede, a közlekedési minister ur nyilatkozata folytán, [illegible] (Helyeslés jobbról.)

Elnök: Felteszi aziránt a kérdést, vajjon kivánja-e a ház Tisza elleninditványát tárgyalni.

Ezen kérdés feltevése nagy vitára adott alkalmat, melyben a házszabályok magyaráztattak.

Simonyi Ernő hosszason értekezett a parliament vizsgálatok hasznos voltáról, beszéde közt d. u. $2^1/_4$ órakor kimerült, minek folytán elnök az ülést feloszlatta.

Kerkápolyi Károly államtitkár beszéde

(a képviselőház mart. 10-ki ülésében).

Az általa neheztelt pontok harmadika meg, hogy nincs elég nagy összeg előirányozva azon czélra, hogy f. é. folytán ugy a tavaly, mint a f. évben állitott ujonczok kitanithatók legyenek. Ez megtörténhetik, s akkor majd póthitelt bátorkodunk kérni, az előirányzatban azonban nem véltünk mást felveendőnek, mint azt, a mi föltétlen és bizonynyal szükséges. Egyébiránt e tekintetben két lehetőség van. Egyik az, hogy a törvény által fentartatni rendelt álló századok mellett hivjuk be és oktassuk ki az ujonczokat; másik meg az, hogy legnagyobb részben az ujonczokból alkossuk azokat. En ugy financzialis, mint közgazdászati szempontból is az utolsó mellett vagyok, s azt mondom, ha a törvény szerint nekünk minden zászlóalji állomás székhelyén együtt kell tartani 1 álló századot, legyen annak legénysége minden 8 hétben vagy legalább annyiszor cserélve, hányszor a betanitás érdeke követeli. Mar ha az idei ujonczozás által behozandó legénység még ez évben mint betanittatik, akkor a jövő esztendőben, miután a jövö esztendei ujonczokat a törvény értelmében okt. előtt nem lehet beállitani, októberig ingyen fognak, miután már betanittattak, tartatni az álló századokban. Én nem ignorálom, hogy a hosszabb oktatásnak megvannak a maga előnyei, és éppen azért az altiszteken kivül, a kiknek száma pedig mint a t. képv. ur katonai szakképzettségénél fogva nálam bizonnyal jobban fogja tudni — igen jelentékeny az egész létszámnak szinte 20 perczentje, mondom az altiszteken kivül századon kint még 12 önként vállakozó legény tartatik meg együtt hosszabb időn át, nem hogy oktattassék, hanem hogy az oktatásban az altiszteknek folytonosan segitségére lehessen. S legyen megnyugtatva a t. képviselő ur és engedje elenyészni aggályait, hogy habár azon törvényjavaslat, mely a hosszasan szolgált altisztek ellátásáról szól, még eddig beterjesztve nincs és ha ennélfogva a törvény erejére nem emelkedett, mégis találkóztak, hiszem, hogy ezentul is folyton találkozni fognak, a kik önként maradnak zászlóaljuknál mint oktatók segitségül az altisztek mellé; találkoznak számitás nélkül a rájuk azon törvény folytán váró jutalomra. Hiszem ezt azon szellemre tekintve, mely a honvédség összes tiszti karát a főparancsnoktól kezdve az utolsó hadnagyig lelkesiti azon humanus bánásmódra, ügyszeretetre tekintve, melyet náluk megnyugtatással és örömmel ismertem fel. Azt hiszem, aligha jövünk abba a helyzetbe, hogy a törvény hatalmát kelljen igénybe vennünk a további ott-tartásra.

Mindezek folytán én azt gondolom, a most állitandókból be kell tanittatni ez év folytán annyit, a mennyi az őszi hónapokban lefolyó egy turnusnak megfelel. Ez lesz körülbelül egy harmadrésze; a máda azoknak, kik jelenleg épen soroztatnak, a másik $^2/_3$ ra legalkalmasabb idő a jövö tavasz, s ha a ministerelnök ur tavaszról beszélt, azt ezen értelemben tette. Kettő közül lehet és kell választanunk. Ha őszszel akarjuk betanittatni az ez évben állitott összes legénységet, akkor a tavaszi hónapokban az állam hiába fogja fizetni az állandó századok legénységét, mit én részemről nem helyeselhetnék, nem pedig két okból: az egyik, mint mondám, financzialis és nemzetgazdászati, mit szem elől téveszteni soha sem szabad. A másik szempont, melyből kiindulva a mondott eljárást nem helyeselhetném, a honvédség népszerüsége iránti tekintet; ha a t. képv. ur, a mint mondta, a honvédség ügyét lelkén viseli, akkor semmitől sem ovakodjék inkább, mint attól, mi az intézmény megdrágitására vezethetne. Ha egyszer oda jutunk, hogy a nagy közönség azt lesz kénytelen mondani magának, hogy ez a honvédség, mely csak 8 heti betanitással jár, épen azért alkalmasint valamivel kevesebbet ér a közös hadseregnél, de legalább valamivel drágább: akkor vége a népszerüségnek. De ha a közönség azt látja, hogy az a 8 hét alatti begyakorlás daczára is alig ér kevesebbet mint a rendes sereg s a mellett fél annyiba kerül: akkor bizonyosan meg lesz a népszerüsége (Élénk helyeslés jobb felől) Hogy arra, mi e tekintetben tegnap mondatott itt, mit sem válaszoltam, azt két okból tettem: először mert, mint bátor voltam már elébb is megjegyezni, a recriminatioknak, mint terméketleneknek nem vagyok barátjuk; másodszor mert azon meggyőződésben vagyok, hogy a tények hangosabban szólnak, mint akármilyen érvelés. A toborzás körüli eljárást minden kifogáson felül állónak mondani nincs eszemben; a mit sok ember tesz, sokféleképen teszi, azt zsinóron vezetni nem lehet; egyik igy vélekedik, a másik meg amugy; ez oly dolog, a melyet épen, mert csak decentralisatio mellett végezhető, mint mondám, zsinóron vezetni nem lehet. Nem a dolgot magát, hanem egyik másik megbizott eljárás-módját tolván előtérbe, a baloldali journalistika elég kedvezőtlen állást foglalt el szemben a kezdeményezéssel. — És mégis az igy toborzott tanosztály legelső fellépésnél már elismerést volt kénytelen nyilvánitani, mert hangosan beszélnek a tények, kedvező auspicium volt, és én meg vagyok győződve, hogy ha népszerütlen volt, ha ott még ma is népszerütlen ez intézmény (Felkiáltások balfelől: De nem az!) népszerütlen lesz csak addig, mig a tények még hangosabban szólalnak meg azon 700 ember helyett, kik a mult nyáron vivták ki részére az elismerést; vagy 70 ezer fog azért müködni.

Ha majd a jövö szeptember havában vagy 70,000 ember teljesen felszerelve és felfegyverezve gyakorlatokat tart, a mit remélem istentől, hogy [illegible] népszerü leszen az, akármit beszéljünk, akár csináljunk recriminatiókat, akár ne, mondom, akkor amaz institutió e házában okvetlenül és bizonynyal népszerü lesz. (Helyeslés jobb felől. Felkiáltások balfelől: Most is az!) Igen, most is az, s annyira ment az agitatió, nem tudom mily intentiókkal, hogy a sorozás alkalmával az ország nem egy vidékéről jöttek a hivatalos jelentések, hogy a nép azzal ámittatott, miszerint csak egyszer besorozhassanak valakit azon honvédséghez, nem látja az többé hazája földjét, elviszik azt cserébe azon muszkákért, kik itt a szabadságharczban elhullottanak. (Mozgás.) Nem egy, de több részről hallottuk ezen panaszokat és meg vagyok győződve, hogy a tulsó oldalon ülő képviselők közül is nem egy hallott ilyeseket. (Felkiáltások balfelől: Nem hallottuk!) Ismétlem, hiszem, hogy itt nem egy hallott a maga vidékén ilyeket, legalább én azon helyzetben vagyok, hogy nem egytől hallottam ezt referáltatni. (Nevetés balfelől). Ennek ellenében mit tettem én? egyetlen egy vizsgálatot sem véltem elrendelendőnek, söt inkább azon törekedtem mindenek felett, hogy mielőtt második sorozás megkezdődik, az első turnus már kiszolgált és haza ment légyen, hirdetvén apjának, testvéreinek, rokonainak és ismerőseinek, hogy ime kiszolgáltam s ön példájukkal bizonyitván, hogy a kik most kerülnek a sorozás alá, azok is ép igy haza jönnek; a dolog megtette a maga hatását. — A jelen év eredménye minden előirányzaton tul kedvező és hiszem, hogy évről évre, napról napra kedvezőbb leend. Különben nincs semmi ékesszólás, mi a nép nagy tömege előtt oly hatással birjon, mint az, a mit lát; én meg vagyok győződve arról, hogy e tekintetben lesz, a mit látnasson, azért bántam tegnap oly szüken a szóval. (Derültség jobbfelől). Méltóztattak mondani, hogy sok nyomoruság, sok baj merült fel kezdetben. Igaz, de azért, hogy nekünk mindezzel meg kellett kezdenünk, a t. képviselő uraknak tán inkább részvétére appellálhatnánk, a helyet, hogy szemrehányásokat kelljen türnünk. Szathmáry képv. ur azt állitá, hogy a szerelvények biztositásánál figyelmen kivül hagyatott a hazai ipar, s fölhivott engem, világositnám föl, hogy miként történt ez. Megfelelek a legszivesebben. Én részemről a nyilvános verseny utját tartom egyedül követendőnek, a hol csak lehet, s a mikor csak lehet. Ennek folytán, annak idejében tétettem közzé a felhivásokat; az első már a mult évi Közlöny 40. számában, tehát már februáriusban beérkezett annak folytán ugyan sok ajánlat, de a nagyon sok ajánlat között olyan a minek elfogadásával szükségletünknek csak nagy része is biztositva lett volna, olyan nem volt több mint 7—8, a többiek csekélyebb mennyiséget ajánlottak fel, a melyeket magukban elfogadni nem lehetett, miután együttes elfogadásukkal se lett volna a szükséglet fedezve. Ezen 7—8 vállalkozó ajánlatának táblázatos kivonatát elkészitve elhoztam. Az ajánlatok benyujtásakor legolcsóbb ajánlat volt Harapaté. Hogy pedig az volt a legolcsóbb ajánlat, arról a többiek tehettek volna, tévén azénál olcsóbb ajánlatot s nem én. (Derültség a jobboldalon.) Tény az, hogy ha ezen legolcsóbb ajánlatot én nem tudom, mi okból mellöztük volna, és ha ezt mellőzve elfogadtuk volna azt, mi az ár jutányossága tekintetében hozzá legközelebb állott, csupán azon 1,700,000 frtnyi szállitmánynál, mit a Harapat-féle consortium kapott, 237,605 forinttal többet fizetett volna az állam kincstára, mint mennyit fizet most. Én részemről azért, hogy az illetőt Harapatnak hivják, igy neve közel áll a harapás szóhoz ezen 237,605 frtot az adózó népre róhatónak nem tartom.

De kérem, mit is nyertünk volna, ha e tehertöbbletet is ráróttuk volna népünkre? Azt, hogy a bécsi lakos Harapat és a pozsonyi lakos és ottani iparos Mandl helyett lettek volna szállitóink Löw és Small brünni iparosok, (Derültség a jobb oldalon), ha ezek sem tetszettek volna, mivel hogy morvák, hát akkor még tovább kellett volna menni, és még drágább árakat elfogadni, akkor megérkeztünk volna Offermann s még más három iparosnál, a kik más részben Csehországba valók, és még azon jó tulajdonságuk is van, hogy ámbár mindenik ajánlat más kézzel volt irva, és másként is hangzott, mégis az egyes czikkek ártételei ugyan egy kézzel voltak bejegyezve, és ugyanazon összegre szólottak, nyilvános jeléül, hogy az illető urak összebeszéltek volt és egy árakat csináltak, s oly solidaritásban állottak, hogy ha egy kapta volna is meg a szállitmányt, mindenesetre mind a négy kapta volna azt.

És hova jutottunk volna még akkor, ha, mint mondám, ismét valamivel magasb árak mellett ez offerteket fogadtuk volna el? Oda, hogy a szállitást Offermann s a mondottak szerint, vele bizonyára solidaritásban álló urak kapták volna azt, s általuk azon consortium, mely már ugy is megkapta a közös hadseregét, a Skene féle, a melynek Offermann egyik sociusa. Hogy ezeknek kedvéért csupán egy 1,700,000 frt részletnél miért fizettünk volna 300,000 frttal többet? azt valóban nem látom át.

Én csak, ha ezen is tulmegyünk, érkeztünk volna egy pesti consortium ajánlatához, mely még magasb árakat követelt. Ezek a hivatalos adatok és a képviselő uraknak az eredetiekkel is szolgálhatok minden pillanatban. Azért voltak pedig oly magasak az utóbbi consortium által kivánt árak, mert — mint utólagosan megtudtam — részben legalább oly posztógyárosokkal szerződtek az anyag biztositása czéljából, kik a maguk részéről szintén concurráltak s azért szabtak nekik oly árakat, melyek valamivel magasabbak azoknál, melyekért egyenesen nekünk kész árukat ajánlottak volt.

(Vége következik.)

Népnevelési ügy.

(Folytatása és vége.)

Ha a népnevelés történelmét, annak más államokbani fejlődését tanulmányozzuk, meggyőződhetünk, hogy az oktatás haladásának legnagyobb akadálya, az ügy iránti lelkesültség hiánya.

A közremüködés, a tevékenység azon mérve annak [illegible] ezen intézménynek, melyben az az államlét exigentiájának elismerését [illegible] Annyival inkább, mert elhanyagolt iskoláink akár belszervezete, akár külalakjára nezve azon időtől is, mióta a nemzet a törvény parancsszavával lépett közbe, vajmi kevés lendületet mutatnak fel! A nép egyrészénél az iskoláztatás körüli indolentia — mondhatnám — attóli idegenkedés akkora, hogy saját jól felfogott érdekében vél tenni, ha mindent elkövet, hogy gyermekét az iskoláztatástól elvonja.

Hatósági uton csak Kolozsvár sz. kir. város mutat fel örvendetes ügykarolást, midőn egy kebelében felállitandó tanitóképezdének ingyen helyiséget ajánlott fel, és egy polgári iskolát kereskedelmi és iparos osztálylyal törekszik emelni.

Egyleti uton a népoktatás lenditésére semmi sem történt. A hitfelekezetek szivósan ragaszkodnak az iskolák felekezeti jellegéhez, s bár több helyt igyekeznek a törvény azon rendeletének értelmében állitni be iskoláikat, melyeknek végczéljok a népnevelést az európai cultura szinvonalára emelni, azonban több helyt ez igyekezetet sem észleljük, mig másutt a törekvést meghiusitja a község vagy felekezet kicsinysége, vagy az anyagi lehetlenség nagysága.

Mindezek t. megyei iskolatanács! akadályai a népnevelés törvény szerinti rendezésének, de nem áttörhetlen phalanx.

Hiszem, hogy a hitfelekezetek egyesülni fognak az állammal — mely nem központositani, csak versenyre akar kelni — a végczél elérésére, mely a salus reipublicae, s melynek a felekezetek csak egyes alkotó elemei, tényezői, de nem maga a respublica.

Addig is hogyan lehetne a népnevelést előmozditani, mikép töressék meg az akadály: a közrészvétlenség; mi módok követtessenek el, hogy a közoktatás, a kor követelményei szerint rendeztessék? jelen évnegyedes gyülésünk egyik praegnansabb tárgya.

A római történelemben olvassuk: volt Rómában a palatinus hegyen egy fa, mely a nép által annyira kegyelettel ápoltatott, hogy ha a történetesen mellette elmenő észrevette leveleit, ágait, a hőség alatt lankadni, az azonnal azt a mellette elmenőnek, ez a másiknak, és igy tovább jelentette s pár percz alatt a hir az egész várost befutotta; mindenki sietett az emlékezetes fa öntözésére, mert a fáról azon monda élt: hogy egykor Romulus erejét megkisértendő, nyilát az átellenben fekvő aventin hegyről kilövén, az itt földbe furódott, gyökeret vert, s terebélyes fává növekedett.

Legyen bármint, annyi igaz, hogy a százados tisztelet Romulus fája iránt egyikét képezte azon erkölcsi biztositékoknak, melynek oltalma alatt Róma szerencsés sorsa nyugodott.

Ápoljuk mi is a rómaiak eme kitartó tiszteletéhez hasonlo kegyelettel, gondossággal, mint erkölcsi biztositékunkat, a népoktatást, mert a közmüvelődés ama fája, minél mélyebben, minél messzebb ereszti be gyökszálait az anyaföldbe: a népbe, annál ingathatlanabb lesz bárhonnan támadó viharral szemben hazánk sorsa.

E hatásos megnyitó beszéd után tanfelügyelő Kethely József úr Kolozsmegyében a népoktatás állapotáról tett jelentést, mely rövid szomoritó képben a következő:

Kolozsmegye 216 községében a hiányos kimutatások mellett is van 28,116 tanköteles gyermek, ezek közül jár népiskolákba 11,794, tehát mintegy 40%.

Nemzetiségek szerint: magyar tanköteles gyermek van 10,247, ebből jár iskolába 4,545, tehát mintegy $^4/_{10}$. Román tanköteles gyermek hiányos kimutatás mellett is 16,784, ebből iskolába jár 6,451, vagyis $^1/_3$-nál valamivel több. Szászok részéről a bévehetett kimutatások alapján 921 tanköteles, ebből tényleg iskolába járó 711, tehát $^7/_9$-ed rész. Izraeliták részéről 164 tankötelesből jár tényleg 87.

Van összesen 268 iskola, mind felekezeti, ref. 78, r. cath. 19, görög 152, luther. 9, unit. 6, Mózes vallásu 4. 28 hitközségnek átalában semmi iskolája nincs. Az emlitett iskolákban müködik összesen 278 tanitó, kiknek hivataluk többnyire öszsze van kötve a kántorsággal, s még e kettős hivatal mellett is igen sok tanitónak évi fizetését a mai nap egy cseléd munkabére felülhaladja.

Több felekezeteknek iskolahelyiségök sincs, s az e czélra bérelt helyiségeknél nem a gyermekek egészségének óvó tekintetére, hanem az olcsóságra van a fősuly fektetve, s csaknem éjjeli sötétségben tévedeznek az értelmi világosságot kereső gyermekek szemei, ott, hol az egyházközségeknek vannak is iskoláik — nem igen nagy kivétellel — versenyeznek a bérlettekkel.

Tanszerek- s taneszközökre nézve az iskolák nagyrésze szegénység miatt hiányt szenved, még a tankönyvek is nagyon hiányosan vannak bészerezve. A mezei gazdaság és kertészet tanitására igen kevés községben van helyiség. A szellemi magvetők képessége is nagy mértékben póttanulást követel.

A tanácskozás tárgyai közül emlitést érdemel a közoktatásügyi miniszterium azon leirata, melyben az isk. tanács felhivatik annak tüzetes tárgyalására, hogy a tényleg szolgálatban levő tanitók továbbképzésére nézve e megyében is nem lenne e szükséges és kivihető egy póttanitó-képezde felállitása, hogy a nem okleveles iskolatanitók a szünidő alatt ez intézetet igénybe vehetnék? Ily intézet szükségessége kétség alá sem hozathatván, az isk. tanács azon tekintetből, hogy e megye területén a tanitók jelenleg még mind a hitfelekezetek alárendeltjei: ily intézet felállitása szükségességének nyilvánitása mellett feliratban megkérni határozta a közoktatásügyi nméltóságu miniszter urat, hogy hivja fel a hitfelekezetek ügyeinek vezetőit, miszerint ezek utasitsák oda a felügyeletök alatti iskolatanitókat, hogy ezek a póttanitó-képezdét kötelesek legyenek a szünidő tartama alatt látogatni. Egyszersmind minthogy ezen tanitók általánosan anyagi szegénységgel küzdve, magokat a tanulási idő alatt fenn nem tarthatják, nyilatkozzanak arról is a felhivandó közegek a közoktatásügyi miniszteriumhoz teendő jelentéseikben, hogy hitfelekezetök részéről mintegy hány tanitó veendi igénybe a póttanitást, hogy ez esetben ezek ellátására a költséget előre ki lehessen számitani. Ily adatok beszerzése alapján aztán állittassék fel Kolozsvártt a jövő septemberre — ha az adatok kedvezők lesznek — egy póttanitó-képezde. Teljesen hiszem is, hogy ez intézményt mindenik hitfelekezet elöljárósága — már a felekezeti iskolák érdekéből is — egész készseggel igénybe veszi.

Végül megemlitendő még, hogy az isk. tatanács, ámbár most már másodszor gyült össze, még csak ezután fog szervezési munkájához. Ugyanis az első alakuló gyülés alkalmával azon indokból, hogy nincsenek községi iskolák, és igy nincs is az isk. tanácsnak hatásköre, mellőzendőnek határozta a szervezést, a szakbizottságok megalakitását. Azonban ezúttal az ily rövid idő alatt is felmerült körülmények oda terelték a véleményeket, hogy jelenben egy hét tagu bizottság neveztetett ki, megbizatván, hogy a jövő gyülésig egy tervet készitsen a szakbizottságok miképeni szervezésére.

Herczeg Sándor,
iskolatanács jegyző.

Képviselőválasztás.

Küküllőmegye, márcz. 23. 1870. — Felsőkerületi képviselőnk gr. Bethlen Farkasnak elhalálozásával elrendelt uj képviselőválasztás a tegnapi napon, Elekes Györgynek képviselővé történt választása által, a baloldal győzedelmével bevégződött.

Vesztett csata után hálátlan fáradság ugyan a veszteség indokait fürkészni, söt gyülöletes is, mennyiben a keserü igazságnak elmondása mindig kellemetlen, mindazáltal emlitetlenül nem hagyhatjuk ama nem menthető indolentiát, melylyel a jobb-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

oldal a választást bevárni helyesnek találta, mig tulfelöl a baloldal minden erejét összeszedte, mindem eszközt felhasznált, söt a legdöntöbb argumentumokat is ugyszólva parirolta győzelme biztositására.

Az igazság kedveért azonban be kell ismernünk, hogy a baloldal hatályos eszközökkel és sok elönyöket biztositó erökkel rendelkezett, ugyanis: a megyei tisztikar nagy része a dolgok élére állott, s jelesen törvényszéki birák hivatalos állásukhoz kapcsolt tekintélyek vették kezökbe a vezetést, mig a szolgabirák és segédjeik nemcsak befolyásukat, de egész hatalmukat fokozott — mondhatni — lázas tevékenységgel vetették mérlegbe. A bonyhai uradalom tiszti személyzete fáradhatatlan buzgósággal a baloldal javára érvényesité azon fölényt, melyet az uradalom közelébe esö számos községek fölött gyakorol; de még ez sem volt elég, mivel ezenkivül a megye fiatalságából nagyszámu kortescsapatot szervezett, melyet Marosszéknek — ott zöldágra nem jutható — baloldali töredékével megerősitett, söt hogy munkája teljes legyen, ez utóbbiakat jámbor községeink képviselésével bizván meg, szavazatjoggal ruházta fel.

Az ilymódon egybeállitott és szervezett baloldali kortescsapat a szükséges eszközökkel felszerelve, lóra ült, s heteken át éjjel-nappal járta községeinket, azokban népgyüléseket rendezett, szónokoltak a nagy adóról, quotáról, statusadósságról, trafikról, stempliről, katonaságról stb.; tüntető meneteket, lakmározásokat hevenyéztek, s az ily szemfényvesztö játék által a baloldali zászló alá toborzottakat ama zászló hü követésére Isten szabad ege alatt ünnepélyesen fel is eskették; szóval a többség megszerzésére — mindig a moralitással dicsekvők — oly eljárást követtek, mely legalább eddig megyénkben szokatlan volt, és a melytől a jobb és nemesebb érzelem szánalommal forduél el, mivel el van hintve már a corruptionak magva, mely a jövöben bizonyosan burjánt fog kihajtani, hogy megteremje átkos gyümölcsét. A választási actus folyamáról szándékosan hallgatunk, mivel pirulás nélkül nem sorolhatnók elé azon erőszakosságot, melylyel választóink nagy többségével, nem mint szabad önálló polgárokkal, de valóban, mint öntudatlan eszközökkel bántak.

Röviden ennyit kivántunk megjegyezni, hogy a nagy közönség tájékozást szerezhessen magának a lefolyt választásról; a részletek elösorolásától tartózkodunk, hisz e vázlatból is megitélhető, hogy a kivivott eredmény legtávolabbról sem tekinthető a bizalom önkénytes és szabad nyilvánulásának.

Népnevelés, választási törvény! mikor jön el a te országod? mikor emelitek fel a népet önállóságra, polgárjogainak ismeretére? mikor hozzátok el az időt, melyben a választás nem lesz hasonló a hadmüvelethez, hol a cselfogások ezer nemei, avagy a büvös játékhoz, melynél az ámulatba ragadtatás mesterfogásainak ügyes felhasználásától függjön a kivánt eredmény? D.

UJDONSÁGOK.

(—) **Ő Felsége**, miként a bécsi lapok irják, május hóban Dalmácziába fog utazni.

(—) **A belügyminister** egy körrendeletben közhirré teszi, hogy az erdélyországi megyék és vidékek, valamint az ugynevezett visszakapcsolt részek területén levö községekben urbériségeiket vesztett, de erre vonatkozó kárpótlási igényeik bejelentésével késedelmeskedő földbirtokosoknak bejelentési véghatáridőül f. évi julius 1-je tüzetik ki; az e határidő után érkező kérvények hivatalból visszafognak utasittatni. Természetesen ide nem értetnek a még most is törvény előtt levő urbéri ügyek, mert ezekre nézve tovább is érvényben marad azon jog, hogy a jogerejü itélet kézbesitésétől számitott 4 hó alatt jelentendők be a kárpótlási igények.

(—) **Kapcsolatban** lapunk mult számában megjelent azon ujdonságunkkal, hogy Bornemisza Tivadar báró azon értékes jelmezöltönyt, melyben az idéni jótékonyczélu szinházi álarczos vigalomban megjelent, szinházunknak ajándékozta, megemlitjük, hogy a becses adomány fekete bársony kalap, fehér paróka, kék bársony kabát, poszomántos fehér bélléssel, vörös mellény, rövid vörös nadrág, végül fehér nyakkendőből áll.

(—) **Figyelmeztetjük** a rendőrséget, hogy a többek között bizonyos P . . . . k nevü ismeretes iparlovag már régóta járja rendre a házakat még pedig minden válogatás nélkül, és magát egyszer „szegény vándorszinésznek“, máskor „szegény honvédnek“ adva ki. Sokszor a legnagyobb inpertinentiával zsarolja ki a könyör filléreit, melyeket aztán rendesen Bachusnak áldoz. Ez alkalmatlan dologkerülő ellen, ki nem egy családot és magánost ejtett már rettegésbe is, több felől panaszolnak. Méltán. Hát mire való a dologház?

(—) **Megjelentek** és szerkesztőségünkhez beküldettek: 1. „Franczia nyelvtan“, irta Psenyeczky Nagy Sándor, 1 kötet, nagy nyolczadrét, 350 lap. Debreczen, 1870. Kiadja ifj. Csáthy K. ára 1 fr 60 kr. 2. „Egyetemes és részszerü egyházjog alaptanai“, irta Kovács Ferencz, nagy nyolczadrét, 1 füzet, 176 lap, Debreczen, 1870. Kiadja ifj. Csáthy Károly. Az egész mü ára 2 frt. 3. „Egyetemes kamattábla“, készité Rózsaági Mártan. Ára 80 kr. 4. „A bethleni takarékpénztár alapszabályai.“

(—) **Ugy értesültünk**, hogy Kolozsvártt fogják fölállitani a gépgyárt, mely az erdélyi vasuthálózatot ellátandja a szükségesekkel. A helybeli iparkamarát e részben nagy érdem illeti.

(—) **A kolozsvár-m.-vásárhelyi** vasutvonalon nemsokára hozzáfognak a Szamos áthidalásához. Már az anyagot hordják hozzá.

(—) **A távsürgönyök** ára april hó 1 től kezdve felényire szállittatott, mint eddig volt. Ez üdvös intézménynek örülhetünk.

(—) **A kolozsvári** iparosok által alakitott betegsegélyező és temetkezési társulat 1870. april 3-án d. u. 3 órakor (a v. községi teremben) tartandó közgyülésére az alapszabály értelmében a társulat minden tagját ezennel meghivja. Kolozsvártt, márcz. 10-én, 1870. Az igazgató választmány.

(—) **Szerencsés vásárt** csinált tegnapelőtt egy tanuló bizonyos ószerárus nővel az óvári piaczon. A nagy görög költő, Homer munkáit vette meg töle néhány krajczáron. „Százakat ér meg e gyönyörü mü!“ kiáltott föl a lelkes mübarát Sybillája elött, forgatván kezei között az elványolt lapokat, mire a lön a tréfás válasz: „vegyen hát vele a mit tetszik.“ Meg is fogadta az ifju ezen jó tanácsot, mert a könyvben elrejtett négy darab ötvenes bankjegyet csakugyan zsebre is rakta. Mondják, hogy egy fösvény báró hagyatékából került ki árverezés alkalmával.

(—) **A redouti** 4 dik felolvasás tárgyai vasárnap d. e. 11 órakor april 3 kán. 1. Egy gazdag római vendége (müveltség történelmi vázlat) Finály Henriktől. 2. A gázvilágitásról, Szabó Sámuel. 3. A hamélai csoda (Humoros költői elbeszélé-) Szász Gerőtől.

(—) **Takács Ádám** szinészünk rendezői jutalmául hétfőn april 4-én Halott-rabló czimü dráma fog szinre hozatni. E szinmüvet jutalmazandó ez alkalomra korszerüsitve ujonan átdolgozta. Kétszeres az érdek, hogy minél számosabb látogatót ohajtsunk részére.

(—) **Szerkesztőségünkhez** beküldetett „Müvészet és politika,“ képek a magyar társadalomból, irta Vajda Viktor, egy kötet nagy nyolczadrét cicero nyomás, 247 lap; Pest. Kiadja Fekete Bernád. Irodalmunk ez új termékét, melyről a fővárosi lapok is egyáltalán elismerőleg szóltak, ajánljuk olvasóink figyelmébe.

(—) **Négy volt honvéd-májor** s jeles pyrotechnicus folyamodott a honvédelmi miniszteriumhoz, hogy az Amerikában használt „Torpedos“ okat, harcz idején a Dunán is alkalmazhassák. Az amerikai szabadságharczban „torpedos“ ok segélyével nagyon rövid idő alatt széttörettek a sziklák s megsemmisittettek a legerősebb hajók.

(—) **A honvédelmi** miniszterium elrendelte, hogy mindazon tanitók és tanulók, kik a honvédséghez be vannak osztva és a jeles tanitási turnusban behivattak, szabadságra bocsájtandók és csak augusztus és szeptember hónapokban hivandók be.

(—) **Pest ugyancsak** épül, szépül. Közelebbről a lánczhid alsó részén fekvő apró házakat vették meg ottan, hogy lebontsák, s újakat, szebbeket épitsenek. Hát a mi képviselőtestületünk vajjon mikor láttat hozzá a szépités nagy munkájához? Megrongált járdánk, sok utczák rosz kövezete munkás kezekre vár.

(—) **Hoffmann** prágai gépész, új vasúti villanyjelző készüléket talált föl, mely találmány fő érdeme, hogy a jelezés helyességéről az illető vasúti tisztviselő nemcsak maga meggyőződhetik, hanem a helytelen jelzést a harangkészülék gépezete megmutatja s azáltal lehetővé teszi e jelzés fölytonos ellenőrzését. A n. várad kolozsvári vasútvonal már ezen Hoffmann féle villanyjelző készülettel szereltetik fel.

(—) **Egyik fiatal** pesti könyvárus közelebbről a szép nemet egyik legszebb foglalkozással bizta meg: könyveladással. Üzletében két igen csinos fiatal hölgy ajánlja a klassikusokat s a romantikusok igen szivesen vásárolnak töle. Egyik helybeli könyvárusunk is követni fogja e példát. Csak elöre!

(—) **Adatok** a lánczhid megváltásához. A lánczhidtársaság kimutatása szerint a lánczhid 6.244.801 frtba került. 1869-ben 9,853 500 ember ment át a hidon gyalog; 1.080,445 személy szállittatott a lánczhidtársaság tulajdonát képező csolnokokon, a helyi gözösökön pedig 497,741 személy s igy a lánczhidnak összesen 11,431,686 személy adózott fejenkint 2 krral. A lánczhidtársaság bevételei 1869 ben 711,973 frtra rugott. Az alaguton ugyanezen év alatt 1.284,005 gyalogos, 7533 talyiga, 130,341 egy lovas és 273,878 két lovas kocsi ment át. Az alagut bevételei a „Pesti Napló“ szerint 61,093 ftot; a „Hon“ szerint 61,003 frt 25 krajczárt tettek.

(—) **A kolozsvári** kereskedelmi és iparkamara a kereskedelmi minister urhoz tett felterjesztéseire a n.-várad kolozsvári postajáratok ügyében e napokban a következő értelmü választ nyerte: „Mult évi december 19-én 218 sz. a. kelt felterjesztésére, melyben a Nagy-Várad és Kolozsvár közti postaközlekedés hiányosságát panaszolván, kéri, hogy a levélpostának Nagy-Váradról a mallepostától elkülönitetten való elinditását rendeljem el, értesitem a kereskedelmi és iparkamarát, hogy tekintve a vasuton szintugy, mint a postahivataloknál téli időben fenforgó nehezebb kezelési és szállitási viszonyokat, a mult 1868. év téli hónapjaiban tapasztaltak után nem találtam igazolhatónak a jelen téli évszak alatt ismét egy külön levélpostajáratot engedélyezni Nagy-Váradról Kolozsvárra, mely 5 télnapon keresztül mintegy 1700 frtnyi költségtöbbletet vont volna magával. De különben is a nagy-váradi postaigazgatóság által tett jelentések szerint mult évi november és december hónapokban a malleposta szállitása körül alig fordultak elö jelentékenyebb késések, s ezeket is a nagy-várad-kolozsvári utvonal egy részének elemi csapások által megrongált állapota okozta. — E részben egyébként értesitve vagyok, hogy a közlekedés akadálytalan fentartása s az elemi csapások folytán elromlott utrészek helyreállitása végett a m. kir. közmunka- s közlekedési ministerium részéről annak idején minden lehető intézkedés megtétetett.“

KÜLFÖLD.

Páris, mart. 28. A senatus mai ülésében Ollivier a senatus consultum feletti törvényjavaslatot terjeszté elö s ezt mondá: A javaslat a törvényhozó hatalomnak egy részét a senatusra ruházza és elvonja attól az alkotmányozó hatalmat. A második kamara lesz a fejedelem és nemzet között a közvetitő, azért a törvényhozótesttel együtt müködjön, de ne légyen annak versenytársa. A budget megszavazása a törvényhozótest elöjoga marad. A senatorok a fejedelem által neveztetnek ki, ki azok számát bizonyos határig fölemelheti. Az alkotmány megváltoztatása véglegesen fogja megalapitani a helyzetet. Az uj alkotmányt csak egy plebiscitum által lehet megváltoztatni. A dolgok uj állása véget vetend a követelményeknek s megfogja engedni a reformokat. Az általános szavazatjogon alapuló alkotmányos császárságnak azon elönye lesz, hogy a demokracziának és aristokracziának egyformán igazságot szolgáltat. A senatus meg fogja hozni ezen áldozatot, és segélyére leend a fejedelemnek, hogy Francziaországnak visszaadhassa a szabadságot. Egy a senatus-consultumnak megfelelö exposé különféle alkotmányi czikkeket töröl el, és póthatározatokat tartalmaz a kormányhatalom örökösödését illetöleg. A senatus elhatározá, a senatus-consultum átvizsgálására jövö pénteken ülést tartani.

A franczia lapok közül kiemelendö még a „Siécle“ azon nyilatkozata, melyet a császár levele felett tett. Emlitett lap elismeri e levél nagy fontosságát, mivel azt a császár a ministeriummal egyetemben szerkesztett, és mivel az 1852-iki alkotmánynak halálos döfést ad, a mennyiben véglegesen és határozottan megsemmisiti a személyes kormányzatot. „A császár és senatus eddigi kizárólagos alkotmányzó hatalma, 10 év óta függövétette a fejedelem szeszélyétől minden kivivott biztositékot. A mit a senatus consultum reánk octroyált, azt a senatus-consultum ismét megvonhatta tölünk; törvényszerü államcsiny villámsebes gyorsasággal visszahelyezhetett bennünket az 1852-iki állapotba. A császári levél ime elvágta azon fonalat, mely bennünket még az absolut hatalomhoz füzött.“

Konstantinápolyból 19-röl kelt tudósitások szerint az Enos és Drinápoly közti vasutvonalakon, a munkálatok tüstént meg fognak kezdetni. — Az ujon alapitott bolgár eparchatus 14 egyházmegyét foglal magában. — A franczia és olasz követeknek kormányaik által meghagyatott, hogy az örmény dissidensek kivánatát, — a porta által külön községekül való elismertetés iránt, — támogassák. Az ellen-patriarcha megválasztása legközelebb fog történni.

Mint Washingtonból 27-röl távirják, az elnök egy külön üzenetet intézett a congressushoz, az amerikai kereskedés hanyatlása megorvoslásának eszközei iránt. A képviselöház egy oly billt fogadott el, — mely által a soknejüségben élö utah-i mormonok megfosztatnak a polgárjogoktól, — s pénzbirsággal s fogsággal büntettetnek. A billböl kitöröltetett azon pont, melynélfogva az elnök föihatalmaztatnék Utah-ba katonaságot küldeni, — s 40,000 önkéntest választani a bill foganatositására. A bill a senatushoz fog átküldetni.

Tulajd. és felelős szerkesztő: **Sándor József.**

A közönség köréből. *)

Hidvég, mart. 25. 1870. — A „Magyar Polgár“ 34. számában dr. Veres Gyula bonczkés alá vette a hidvégi követjelölö conferentia eseményeit, s kiméletlen criticájával elferditeni kivánta az ott történteket.

Nincs kedvünk valóban idomtalan s a mivelt közönség elébe éppen nem illö merész személy criticájához szólani, azt hisszük szólnak ahhoz majd az illetők, kik, lehet, hogy — mint ö állitja — a „puskaport nem találták fel“, de a már feltalált puskaportól bizonyosan kevésbbé irtóznak, mint az érdemes dr. ur, s kik bizonyára, ha nem is maguk találták fel, de megtanulták és tudják azt, hogy mivelt emberekről mivelt közönség elött a dr. Veres ur hangján szólani a társadalom szabályai tiltják, s hogy valakinek lelkiismereti ügyeibe avatkozni, meggyőződését nyiltan gyanusitani senkinek joga nincs.

De mi csak a tényállás constatirozására s arra szoritkozunk, hogy dr. Veres Gyula urnak ferditései helyreigazittassanak.

Azt irja Veres Gyula ur: „elöbb az iránytadó körben elv és személy felett történt alkudozás után létrejött a vásár.“ Nehéz szerep volna, nem is vállalkozunk rá, hogy ezen roszul választott közönséges kifejezés helyett bár csak türhetöbbre szoktassuk dr. Veress Gyula urat, „quo semel imbuta est recens servabit odorem testa diu“, hanem azt nem mellözhetjük el nyilvánitani, hogy doctor Veress Gyula urnak nehéz lenne helyzete, ha rászorittatnék, hogy ez állitását bebizonyitsa. Ott volt-e a dr. ur azon irányadó körben? — ha ott nem volt, honnan tudja annak titkait? azt csak nem tesszük fel, hogy leskelödni szokott, s ha nem hallotta s bebizonyitani nem tudja, hogy „alku és vásár történt“, hogyan tevé ki magát annak, hogy megczáfoltassék!

De kisérjük a conferentiáról irt kritikáját.

Dr. Veress ur azt hiszi, hogy egy követjelölö conferentiának nincs joga jelölni, „de nobis sine nobis“; továbbá felhozza hibául, hogy a conferentiának jegyzökönyve sem volt

Ily primitiv fogalmakkal kár volt egy conferentia tettei birálásához fogni, bizony-bizony dr. Veress ur e felületes észrevételeivel kétségtelen bizonyitványát adta annak, hogy ö nemcsak puskaport, de még a kovát sem találta fel.

Azt mondja az érdemes czikkiró: „Maurer Viktor eldobta hitét, jobboldali programmot mondott“; az utolsó állitás ugy van, az elsö nem igaz.

Maurernek egész életében politikai szerepe nem volt, pohárköszöntéseket mondhatott személyes sympathiáknál fogva Garibaldiért, s akárki másért, teheti azt ezután is, de hogy politikai hitvallását nyilvánitsa, arra ez ideig alkalma soha sem volt.

A felsö fehérmegyei ügyeket a dr. ur rosz üvegen nézi; az igaz, hogy a Haller affairben a Haller-ellenes párt férfiai mindannyian balpárti törekvésekkel voltak vádolva, de az illetök azt visszautasitották; a Haller-féle affair, melyböl — mint czikkiró mondja — Maurer Viktornak oroszlánrésze volt, meröben személyi és nem elvek feletti küzdelem volt, hiszen ott láttuk a küzdelemben gróf Mikes Benedeket, Szilvásit, Pócsát s másokat, kik — ha szives lesz megengedni dr. Veress ur — csakugyan határozott deákpártiak.

Igaz, hogy ama küzdelmekből Maurer Viktornak nagy része volt, de ö — bátran merjük állitani — politikai szinü tanácskozásokban Feslö-Fehérben életében egyszer sem vett részt. Hitét tehát Maurer Viktor nem változtatta, hanem azon legelsö alkalomnál, midön politikai hitvallás kivántatott töle, kinyilatkoztatta, hogy ö határozott deákpárti.

S végül, ha a 26 éves Maurer Viktor baloldali aspiratiókkal lett volna is saturálva, tartozik-e ö dr. Veress urnak számotadni, ha a meggyözödés öt, mint képviselöjelöltet, ma nem ugyanazon aspiratiók terére vezeti, hanem a deákpártihoz csatolja?

Ne aggódjék Veress ur, az ö damaskusi Saulussának historiája a Deák-pártot Maurer Viktor irányában bizalmatlanná tenni nem fogja, valamint nem tette bizalmatlanná a balpártot az, hogy egykor Mocsárit, Benyiczkyt s másokat a jobboldalról meggyözödésük a balra vezetett, s azért e derék hazafiakat a baloldal vezérférfiai, s köztük talán dr. Veress Gyula ur is, a „barátnál bigottabb kikeresztelkedett zsidónak“, a „kereszténységet dühösen üldözö Julianus apostolának“ nem tartották, a mint most Maurer Viktort dr. Veress ur tartani óhajtaná.

Arra, hogy dr. Veress Gyula ur Maurer Viktor vagyoni állapota felett örködjék, s ez okból a „nemes keblü ifjunak“ itthonmaradást tanácsoljon, nem tudjuk mennyiben hatalmazta fel öt Maurer Viktor, de már azt, „hogy az elitélt s több országban büntetett“ választási módot (valószinüen a vesztegetést) nem tanácsolja sem a jelöltnek, sem az ellenjelöltnek: mi is teljesen osztjuk, s ha az egész czikkben egyéb nem is, az az egy figyelmet érdemel, a tanácshoz azon hozzátétellel csatlakozunk: eszközölje ki Veress Gyula ur a baloldalnál, (teheti ezt, hiszen az egész párt nevében birál és itél) hogy a baloldal részéröl semmi ilynemü capacitatio ne történjék, s jót állunk, hogy a jobboldal követni fogja a példát.

Még csak nehány szót dr. Veress Gyula ur „berbécs fejeire“ nézve: azt irja ö a gondolatok sebes fordultánál: „csak erös jellem nem hajlik meg az ostrom alatt, de nincs oly erös köfal, mely vastag fejü berbécsek ütésétöl romba nem dülne.“ Nem éppen ugy van dr. ur, lám ön ezen merész támadásával, ezen vastag fejü berbécsütésekkel Maurer Viktort akarta megfélemliteni; s lássa, meg fog gyözödni, hogy a berbécsfö összetörhet, legalább szarvaiban megsérülhet, ha t. i. nagyon neki menyen a falnak, de a köfal a berbécsfö ütésektöl rombadülni nem fog.

Végül engedje megjegyeznünk, hogy a ki a közönség számára egy elbeszélést akar irni, legelsö kötelessége, hogy elbeszélése hü legyen, ez a minösége az ön tudósitásának meröben hiányzik.

Több deákpárti választó.

Háromszék, mart. 25. 1870. — Tisztelem az egyéni vélemény szabadságát, s ha egy tudósitó pártja elveiböl indul ki s saját véleményét szabadon elmondja, azt természetesnek, söt parlamentaris életben szükségesnek is találom. De meggyözödésem az is, hogy a pártelvek és vélemények bármily eltérök legyenek is, lenni kell s vannak is oly pontok, melyeken minden pártárnyalatoknak találkozniok kell. Ilyen az igazság és alkotmányosság elve. Az elsöt a tények elöadásában, az utóbbit az elvek választásában és alkalmazásában szem elöl téveszteni soha sem szabad.

A „M. Polgár“ idei 31- és 32-ik számaiban a háromszéki biz. gyülésröl egy tudósitás látott napvilágot, melyhez a t. szerk. ur engedelmével az igazság, alkotmányosság és pártelvek szempontjából nehány észrevételem, s illetöleg helyreigazitásom van.

Irja tudósitó, hogy az árvai jegyzöválasztást ketten, az ellenkezöt, t. i. a végszervezésig terjedt substitutiót hatan pártolták. Bocsásson meg tudósitó, de a tényállás ellenkezö volt. A választást Gyárfás Imre, Szentiványi György, Ujvárosi Ferencz, Székely Gergely és Donáth József pártolták, a két utolsó, bár fenhagyással, elvben a három elsövel egyetértett, s igy az elsö napon nem ketten, de ötön voltak.

Az ellenkezö oldalról hat szónokat nevez meg, de ha jobban visszagondol, ugy fogja találni, hogy egyik szónoka, Horváth László általában a választásra vonatkozólag egy bizottságnak véleményét adta elö, de az árvai jegyzöválasztáshoz nem szólott. Barabás Károly pedig az egyetértésröl és kibékülésröl beszélt, de a fenforgott kérdésröl véleményt nem mondott, s megoldásához egy hajszállal se járult. Tehát a határozati hat szónokból kettöt levonva, marad négy, s igy a tudósitással ellenkezöleg, a jegyzöválasztást pártolta öt szónok, a határozatot pedig négy.

Továbbá azt irja, hogy a választás módozata s különösen az általános többség kimondása a Székely Gergely érdeme. Ezt is rectificalom engedelmével. Az inditványt minden részleteivel, s az általános többséget is belefoglalva, Szentiványi György tette, s az ö véleménye ment határozatba. Csodálni lehet, hogy tudósitó nevet, személyt cserélt, holott jól ismeri.

Azt is irja, hogy a miniszteri omnipotentiát illetöleg a baloldali szónok nem czáfoltatott meg, azonban állitását érvvel nem támogatja. Bocsánatot kérve, itt is azt állitom, hogy a baloldali szónok meg volt czáfolva, mert ki lett mutatva, hogy a hangsulyozott ministeri omnipotentia csak képzeletben lehet, de valóságban nincs. Szabad legyen kérdenem: melyik pártelvböl indult ki a baloldali szónok, midön az árvai jegyzöválasztást — mely tisztán autonomiai kérdés — nem pártolta, s a képzelt ministeri omnipotentiát a biz. hatalma által (?) vélte korlátolhatónak? Az autonomia éppen a baloldalnak kedvencz veszszöparipája. A józan politikai tudomány a nagy szavak fitogtatását tudtomra nem tartja azonosnak az elvek gyakorlati alkalmazásával.

Még egy kérdést. A biz. tagok s általában a biz. gyülés jogainak tiszteletben tartása nem párt-, de alkotmányos elv levén: miért hallgatta el tudósitó azon illoyalis, imparlamentaris jelenetet, mely az elnök s egy jobboldali biz. tag közt fordult elö? Tudósitó a képzelt ministeri omnipotentia ellen hadonáz, s itt az elnöki tulkapást hallgatag helyesli, legalább helyeselni látszik.

Több részletbe nem bocsátkozom, de a felhozottak után bátorkodom azon meggyözödésemet kimondani, hogy a „M. Polgár“-ban kijött tudósitás az igazság, alkotmányosság és hirhedt baloldali pártelvek szinvonalán alól áll. Quod erat demonstrandum. Deák-párti.

*) Az e rovatban megjelenö czikkekért csak a sajtóhatósággal szemben vállal felelösséget

a szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(154) (2—*)

Fogorvos
és fogművész

Bikafalvi Máthé Domokos
Bécsből.

A legjobb és legszebb fogsorokat és szájpadlásakat Vulcanitból a legujabbb **amerikai** mód szerént készit, és minden fájdalomnélkül helyez a szájba; továbbá **odvas fogakat amerikai jegecz arannyal**, vagy más tartós anyaggal töm (plombiroz) és az által azokat a **fájdalomtól** és végromlástól sok évekig megment, az oly rosz fogakat és gyökereket, melyek a szájban mind **az egészségre** mind pedig a többi ép fogakra kártékonyan hatnak, az ugy nevezett **kéjgáz** (Lusztgas) alkalmazása alatt veszi ki, a nélkül hogy a fogbetegnek **legkevesebb fájdalmat okozna**, mely műtét alig **1—2 perczig tart.**

Lakása: **Nemzeti Szállodában**, (hol a közönség kényelméről is van gondoskodva.)

Rendel: reggeli 9 órától délutáni 5 óráig. Tanácsadás, és foghuzás a szegényeknek ingyen.

Kolozsvártt, április végéig fog maradni.

(93) New-Yorki ²/₄ (2—*)

Wheler & Wilson és Howe Mannfg. társak
amerikai **VARROGEPEK**
ügynöksége
Teutsch J. B-nél
Segesvártt
eredeti gyári áron árul, pontos szolgálat biztositása mellett.

Az 1867-diki párisi világtárlaton 82 versenyző gyár közt **Wheler és Wilson** urak nyerték az **egyetlen arany-érmet.**

Ezen kitüntetés tényleges tanuságot tesz ezen varrógépek még eddig felül nem mult jelességéről, s minden további dicsérést feleslegessé tesz.

VIDÉKI megrendelések, tekintettel a szállitásra és pakolásra, **költség nélkül** szállittatnak helyre a raktár által

TEUTSCH J. B-nél Segesvártt.

(95) ²/₄ (11—20)

Isten áldása Kohn-nál Bécsben!!

Váltóiroda, tőzsde- és sorsjáték-iroda.

Váltóiroda. Vásárlása- és eladása mindenféle állam- és üzletpapirnak, arany- és ezüstpénznek, tőkeelhelyezések ajánlása, szelvények beváltása és felvilágositások.

Sorsjáték-iroda. Sorsjegyek és igérvények minden huzásra. 20-ad részletjegyek 1864-diki államsorsjegyekre à 8 frt., hitelsorsjegyekre à 10 frt.- egy ily részletjegy megvásárlása által a tulajdonos azonnal játszik egy húszad részére a részletjegyben pontosan körülirt és nálunk letéteményezett sorsjegynek, és e sorsjegy egy húszad részig az ő tulajdona. Ily részletjegyeket a napi árfolyam szerént mindig visszaveszünk.

Sorsjegyek részletfizetésre. 1864-ki igérvények à 3 frt.

Tőzsde-üzletek, mintegy 500 frt. letétemény lefizetése mellett minden egyes tőzsde zárásra, az az 5000 frt. pontosan és szigorún, alkuszok közbenjárása nélkül, egyenesen útalunk eszközölhetnek. Meghosszabitások a legolcsóbban. A nyereség azonnal és minden levonás nélkül kifizettetik. Programm ingyen. Irás- és szóbeli megkeresésre felvilágositás.

Kohn József és Társa,
Pénzváltó, Bécs, Stadt, Schottengasse № 6.

(122) (4—*)

Csapó Sándornál
Kolozsvártt

Talmi-arany, bronz- és aczél ékszer. Valódi angol és franczia illatszerek. Pipere asztali czikkek. Legfinomabb mosdó szappanyok. Szamovárok. China ezüst, alpaka és pakfong étszerek, gyertyatartók és girandolok. Konyhaeszközök vasból és pléhből. Gyermekjátékok sat. sat. **Hallatlan olcsó árban.**

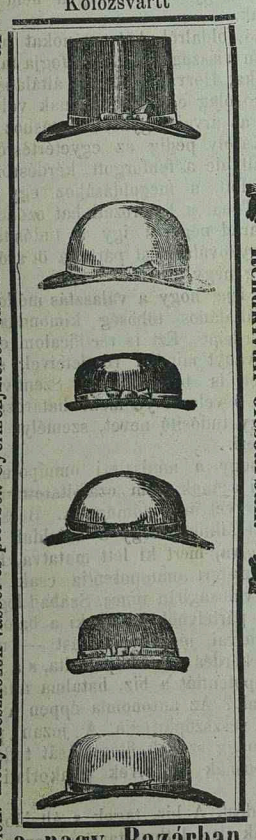

Legtöbb divatu selyem, nemez, bársony, posztó, szalma és hárs férfi kalapok. Férfi- és nő- czipők. Legyezők fából, selyemből, csontból és vászonból. Vadász,- halász,- lovagló eszközök és szerszámok. Valódi angol és belga lőfegyverek. Uti bőröndök bőrből és vízmentes vászonból (water proo.)

Rendkivüli olcsóárban.

a nagy Bazárban.

(3) (6—6)

Párizsi folyékony fehér-ENYV.

mely kitünö eredménynyel használható porczellán,- üveg,- márvány,- fa- és lemez papir ragasztásra. **Bizományi raktár Folly és Hutflesznél Kolozsvártt.**

Egy kis üvegcse ára **24** kr. o. é.
Egy nagy „ „ **45** kr. o. é.

(160) (1—3)

Szamosfalván

egy **142** holdból álló birtok Szent-György napjától kezdve, több évekre haszonbérbe adandó. Értekezhetni iránta a fő-őrhely melletti emeletes szegletházánál **Szigethy Józseffel.**

(104) (5—8)

Vajda-Szentiványon mintegy **100 mázsa Stiriai piros lóher mag,** fecskefonal mentes, van eladó a Horváth Mihály udvarában mázsája 28 frt. o. ért. Utóposta: Szász-Régen.

(151) (2—3)

Eladó zongora.

Egy jókarban levő **zongora** eladó. Megnézhetni, nagypiacz **451** szám alatt.

(152) (2—3)

Eladó szőllő.

A bornyumálban, egy ³/₄ rész jókarban lévő **szőllő** eladó. Értekezhetni SOMLYAY LÁSZLÓ kereskedésében.

(146) (2—2)

Hidutczában a 285 sz. a. lakó **nap- és esernyő készitő** ajánlja magát e szakmáju munkák jutányos ároni becsületes és pontos megkészitésére.

(148) (2—3)

Eladó birtok.

Puszta-Sz.-Miklóson — Kolozsvártól ½ óra járásra, az országútban, mintegy száz hold, első minőségü kaszáló és szántóföld, belső-telek és korcsma regaléval együtt.

Értekezhetni Szőcs Géza urral a Zálog kölcsön intézetben Kolozsvártt.

Kerestetik

egy elméletileg s gyakorlatilag jártas és kellő vizsgát letett nötelen postaki adó a czegei m. k. postahivatalhoz. Az illető intézze folyamodványát Czegébe. (144) 3—3

(145) ²/₄ (2—12)

„Az osztrák koronaherczeghez"
czimzett összes tavalyi selyem- és divatáru-raktár
végeladása.

Bécs, Szent-Istvántér, 7. herczeg-érseki palota.

	ezelőtt	most		ezelőtt	most
1 fekete selyem-ruha	30 frt.	18 frt.	1 mousselin-ruha	12 frt.	5 frt.
1 „ faille-ruha	50 „	25 „	1 barége „	10 „	3 „
1 szines selyem „	35 „	22 „	1 Jaconat „	8 „	4 „
1 „ faille „ Lyoni	50 „	25 „	1 Peral „	6 „	3 frt. 50 kr.
1 atlasz csíku selyem ruha	40 „	22 „	1 Gasier „	16 „	9 frt.
1 frou-frou ruha (legujabb)		40 „	1 Grenadine „	16 „	8 „

Mohair, Alpacca, Rips, Pouplin, Gaze de Chambery, **50%-kal olcsóbbak.**

Mustrák ingyen. **DIAMANT és MÜLLER.**

(158) (1—1)

A Bethleni takarék-pénztár

részvényessei felszollitatnak az alapszabályok 4-dik pontja értelmében **az ápril hóra eső,** negyedik részlet befizetésére **ápril hó folyama alatt**; azok kik 1-ső, 2-dik és 3-dik részletekkel még hátrálékban volnának, ezen részlet fizetések eszközlésére is fölkéretnek

Bethlen, ápril 1-jén, 1870.

Br. BÁNFFY DEZSŐ, igazgató.

Megjelent és már kapható:

Kolozsvártt **Stein J.** Pesten **Mach** és **Stein** könyvkereskedésében:

Gr. Széchenyi István
világhirü
„BLICK"jének magyar forditása.
Közli **K. PAPP MIKLOS.**
I-ső és 2-dik füzet **1** frt.

Br. PONGRÁTZ EMIL.
Suezig és vissza.
Úti-rajzok, 2 kötet. 2 frt. 20 kr.

Az igaz vallás,

megfejtve az emberiség vallásos fogalmának keletkezése és ezek leszármazásából és a természet törvényei. Volney a **„ROMOK"** czimü világhirü müvéből. Magyarositá SZALKAY. Ára 1 frt. 20 kr.

A váltóeljárás

a marosvásárhelyi királyi tábla területén jelenleg érvényes alakjában.

Irta **dr. Haller Károly,** a kolozsvári kir. jogakadémián ny. r. tanár, a jogtörténelmi és birói államvizsgálati bizottmányok tagja stb.

Ára 40 kr.

A szolgabirák és esküdtek kézi-könyve,

utmutató minden a szolgabirák és esküdtek által eszközlendő törvénykezési s közigazgatási eljárásokban, irmány-példákkal a legujabb törvények, s az uj polgári perrendtartás alapján, átdolgozta KASSAY ADOLF.

Ára 2 frt 40 kr.

Községi kalauz,

vezérkönyv magyar- és erdélyhoni községi birák, előljárók és jegyzők használatára, felvilágositó és útba igazitó jegyzetekkel s gyakorlati iromány-példákkal ellátva. Irta TÓTH LAJOS, a legujabb törvények és rendeletek nyomán. Ára 4 frt.

Kolozsmegye gyalui egyesbirája által
a községi előljáróságok részére
kiadott
UTASITÁS
a községi biróságokhoz utasitott ügyek tárgyalása és kezelése tárgyában.
Ára 20 krajczár. Postán küldve 25 kr.

INSTRUCTIUNE
pentru antistii comunitatiloru, spre pertractarea si manipularea causeloru judecatoresci, ce se tienu de competentia
judecatorieloru satesci;
compusa prin judele singulariu a Geloului, comit. Clusiului.
Pretiulu 20 cr. v. a.

A fenn elősorolt törvénykönyveken kivül minden a legujabb időig megjelent **törvénykezési munkák** könyvkereskedésemben mindig kaphatók.

Egyuttal bátor vagyok jól berendezett s gyorssajtókkal ellátott

kő- és könyvnyomdámat

figyelembe ajánlani, hol az uj **„polgári törvénykezési rendtartás"**ban és a Kolozsmegye gyalui egyesbirája által a **község előljáróságok** részére kiadott **„utasitás"**ban előforduló magyar és román nyomtatványokon kivül — **melyekből készletet tartván. kis mennyiségben koncz számra is a legjutányosb árban szolgálhatok** — minden t. cz. közs- és magánhivatalok, pénzintézetek, kereskedők és iparosok részére szükséges **bármely mintázatu nyomtatványok** a leggyorsabban teljesittetnek; ugyszintén minden a közéletben előforduló kő- és könyvnyomdai munkák a legnagyobb csinnal készittetnek. **STEIN JÁNOS.**

(149) (3—3)

Igen finum tiszta izletes
Erdélyi pirosbor
kupaszámra **70** krért kapható
CSIKY IMRE
füszer kereskedésében
Kolozsvártt.

(155) ²/₄ (2—20)

Az idő pénz.

Egy óra alatt meg lehet 1000 darab fehérnémüt jegyezni egy elpusztithatlan, kitörülhetlen

jegyző-tintával,

mi által a hímzés feleslegessé vált, s a fehérnemünek nem árt, és alólirt altal árultarik:

1 üveg kitörülhetlen jegyző-tin'a 1 frt.
1 fehérnemü-bélyeg 2 betüvel 30 kr.
Ugyanaz monogrammal 80 kr.
1 szám ára darabonként 8 kr.
Korona 40 kr,
1 nyomtató párna ecsettel 10 kr.

Metsző munkák a legjutányosabban számittatnak. Levélpapir vagy boriték 100-a 55, 65 kr. szines 65 kr. angol bordázott 75 kr. dtto angol bordázott 1 frt. boriték a fennebbi árban.

100 darab látogatójegy brisztól 60 kr.
100 darab lak 85 kr. 1000 darab pecsétbélyeg finom 2 frt. 20 kr.

Megrendelések utánvét mellett küldendők Bettelheim papir- és diszáru-kereskedésébe Bécsben, cs. kir. kertmivelési épület.

Elárusitók tetemes árelengedést kapnak.

(157) (2—3)

A Házsongárdban egy 1 hold terjedelmü

gyümölcsös eladó.

Értekeződhetni előle a külközéputczai tizedben **404-ik** szám alatti háznál.

(111) (7—8)

!!! Kezet kell nyujtani a szerencsének WOLFF LOUIS-nál !!!

Ezen jelszó alatt előbbi huzásoknál 152,000, 103,000, kétszer 102,000, kétszer 100,000, három szor 50,000, 30,000, 25,000, valamint sok 12,000, 10,000-es sat. nyeremény esett üzletemben, ritkán fizetett ki gyüjtőde érdekeltjeinek anynyi tetemes nyereményt és **„szerencse gyüjtőde"** hirét méltán megérdemli.

April 20-kán

lesz az **uj** s az **államtól biztositott pénzkisorsolás** huzása, s nagy választékban kaphatók:

egész **eredeti sorsjegy** (nem igérvény) 4 ft o. é.
fél „ „ „ „ 2 ft o. é.
negyed „ „ „ „ 1 ft o. é.

28,900 nyeremény közt következő főnyereményeknek kell **4 millió, 296,000** összegben megjelenni.

250,000, 150,000, 100,000, 50,000, 40,000, 30,000, 25,000, kettő à 20,000, három à 15,000, négy à 12,000, 11,000, öt à 10,000, öt à 8.000, hét à 6,000, huszonegy à 5,000, négy à 4,000, harminczhat à 3,000, százhuszonhat à 2,000, hat à 1,500, kétszázhat à 1.000, sat. sat.

Bérmentes és az összeggel ellátott megrendeléseket pontosan megküldök minden világrészbe. Minden résztvevőnek az államPecséttel ellátott eredeti sorsjegy (nem igérvény) küldetik meg; hasonlóképpen megkapja mindenki huzás után a hivatalos kisorsolási lajstromot.

Tessék egyenesen
WOLFF LOUIS, bankárhoz
Hamburgban fordulni.

Különösen arra figyelmeztetek, hogy a hivatalosan megállitott húzási nap **april 20-ka,** minden má sállitás hamis.

(76) (12—*)

Gazdasági és kerti veteménymagvak.

Luczerna franczia.
„ magyar.
Lóhere Steier.
Burgundi répa.
Tarló répa.
Bükköny.
Fűmag, franczia és angol.
Ákászfamag sat.
Mindennemü kerti vetemény magvak, s mintegy 300 féle legujabb virág magvak, legjobb minőségben és jutányos áron.

Szentjánosi Ferencz,
Kolozsvártt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betüivel (Bel-farkasutcza 74 sz.)

Mai számunkhoz féliv melléklet van csatolva.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.